

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
KISALTMALAR.....	III
ÖN SÖZ.....	VI

GİRİŞHata! Yer işareti tanımlanmamış.

BİRİNCİ BÖLÜMHata! Yer işareti tanımlanmamış.

1. “VELİ” KELİMESİNİN ANLAMLARI VE KUR’AN-I KERİMDE GEÇEN MURADİFLERİ..... Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

A- “VELİ” KELİMESİNİN ANLAMLARI..... Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

a- Yaklaşmak, yönelmek; _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

b- İdare etmek, Düzenlemek; _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

c- İşi üzerine almak-vermek; _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

d- Yardım etmek; _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

e- Sevmek- Dost edinmek; _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

f- Yüz çevirmek, Dönmek; _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

g- Peşi-peşine olmak, yapmak, gitmek; _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

h- Ayrıca _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

B-“VELİYE”NİN KURAN-I KERİMDE GEÇEN MÜRÂDİFLERİ.....Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

a- Halil: _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

b- Radıye: _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

c- Habib: _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

d- Ülfet: _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

e-Sâhib _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

f- Velîce: _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

g- Bîtâne; _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

h-Mevedde; _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

I-Nâsır-Nasîr; _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

k-Karîn: _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

İKİNCİ BÖLÜM

“VELİ” KELİMESİNİN KUR’AN-I KERİM’DEKİ KULLANILIŞLARI..... Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

1)DOST _____ Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

a)Allah’ı (cc) Dost Edinenler –Allah’ın (cc) Dostları _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

aa) Peygamberler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

ab) Mü’minler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

b) Allah’tan (cc) Başkalarını Dost Edinenler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

- ba) Şeytanı Dost Edinenler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
bb) Kafirleri Dost Edinenler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

- 2-İLAH-RAB** _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
a) Allah'ı (cc) İlah-Rab Edinenler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
b) Allah'tan (cc) Başkalarını İlah – Rab Edinenler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
ba) Melekleri -İlah – Rab Edinenler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
bb) Şeytanı İlah –Rab Edinenler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
bc) Putları İlah – Rab Edinenler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
bd) Hevasını İlah - Rab - Edinenler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

3- İDARE ETME-İŞİ ÜZERİNE ALMA _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

4-YARDIM ETMEK _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

5-YÜZ ÇEVİRME -GERİ DÖNÜP GİTMEK _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

A- KURAN'I KERİM'DE DOST ÇEŞİTLERİ..... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

- 1-ALLAH'IN (CC) DOSTLARI** _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
a) Peygamberler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
b) Mü'minler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
ba) Muhsinler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
bb) Mücahitler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
bc) Peygambere tâbi olanlar _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
bd)- Sabredenler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
be) Tevbe Edenler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
bf) Mütevekkil olanlar _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
bg) Müttakiler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
bh) Muksitler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

- 2-PEYGAMBERLERİN DOSTLARI** _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
a) Allah (cc) _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
b) Ümmetleri _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
c) Melekler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

- 3- MÜ'MİNLERİN DOSTLARI** _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
a)Allah(cc) _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
b) Peygamber _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
c) Mü'minler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
d) Melekler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

- 4- KAFİRLERİN DOSTLARI** _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
a) Zalimler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
b) Münafıklar _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
c) Tağut _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
d- Şeytan _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
e- Ehli kitap _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

- .5-ŞEYTAN'IN DOSTLARI** _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
a) İnanmayanlar _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

- 6-EHLİ KİTABIN DOSTLARI** _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
a) Ehli Kitap _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
b) Mü'minlerin Düşmanları _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
c)Kafirler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
d)Müşrikler _____ **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

B-DOSTLUKLARINDAN PİŞMAN OLANLAR..... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

SONUÇ..... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

KAYNAKÇA..... *Hata! Yer işareti tanımlanmamış.*

GİRİŞ

1-Araştırmanın Konusu: Kur'an-ı Kerimde geçen 'Veliye' kelimesinin ve murâdiflerinin ifade ettiği anlamların Kur'an çerçevesinde ortaya konulması

2-Araştırmanın Amacı: Kur'ânî bir ifade olan "velî" kelimesinin geniş bir tahlilini yaparak kelimenin,dolayısıyla Kur'an-ı Kerim'in daha iyi ve kolay anlaşılmasına katkıda bulunmak, Müslümanların kavrama parçacı yaklaşarak kapsadığı geniş alanı ihmal etmelerinin önüne geçmeye çalışmak,kimlerin kimleri nasıl ve niçin dost ve velî edinmeleri ve edinmemeleri gerektiği sorusuna Kur'an ayetleri ışığında cevap bulmaya yardımcı olmaktır.

3-Araştırmanın Önemi: Kur'an-ı Kerim'de çok geçen ve bir çok anlama gelen ve bu anlamlardan pek azı bilinen kelimelerden biri de "veliye" kelimesidir. Bu kelime yaptığımız araştırmada da gördük ki yerine göre; yaklaşmak, yönelmek, idare etmek, düzenlemek , işi üzerine almak-vermek, sevmek, dost edinmek, yüz çevirmek manalarına geldiği gibi, isim ve sıfat olarak da ; rab, efendi, kul, ilah, köle, komşu, hısım, akraba, terbiye eden, dost ve yardımcı gibi daha bir çok anlamlara da gelmektedir.

Fakat toplumumuzda sadece "dost" anlamı bilinip kullanılmaktadır, o da dar bir çerçevede. Bu dar manadaki kullanılışın önüne geçebilmek için kelimenin ve mürâdiflerinin anlamlarının ayrı ayrı araştırılarak değerlendirilmesi bu kelimenin ve Kur'an'ın daha kolay ve doğru anlaşılması açısından büyük önem arz etmektedir.

Ayrıca; fertler ve toplumlar arası dostluklar ve diyalogların nasıl ve niçin'inin, dost edinilmesi ve edinilmemesi gerekenlerin ayetler ışığında

ortaya konulması, fertlerin ve toplumların dostluklarından pişman olmamalarını sağlamada büyük önem arz etmesi de çalışmamızın önemini artırmaktadır.

4-Araştırmanın Yöntemi:

Kavramsal çerçeve de araştırma planımıza da uygun olarak önce “veliye”nin kelime yapısı, Arap dili bakımından durumu ve murâdifleri ortaya konulacak, Kur’an-ı Kerimdeki Kullanılışları ana ve alt başlıklar halinde açıklanacak ve bunlar yapılırken de ayet-i kerimelerle örneklendirilecektir. Ayrıca çalışmamızın amacından hareketle dostluğun çeşitleri ve özellikleri yine ayet-i kerimeler ışığında kaynaklardan da araştırılarak ortaya konulacaktır.

Varsayımsal olarak araştırmak istediğimiz konuyla ilgili geniş bir çalışmanın olmaması kapsamlı bir araştırmanın yapılması zaruretini ortaya çıkartmaktadır. Kavramsal çerçevede de belirttiğimiz gibi “veliye” ve murâdiflerine bağlı olarak “dost edinenler” ve “edinilenler” arasındaki ilişkilerin boyutlarının Neyi? kapsayıp kapsamadığı da araştırmamızda cevap bulacaktır.

Çalışmamızın yapısına uygun olduğu için **Veri Toplama** tekniği kullanılacak, başta K.Kerim olmak üzere ilgili tüm tefsir, lügat ve kaynaklardan imkanlar ölçüsünde yararlanılmaya çalışılacak ve konuyu açıklığa kavuşturmamıza yarayacak tez ve makaleler malzeme olarak kullanılacak, toplanan veriler fikirler arasındaki tutarlılığa dikkat edilerek objektif olarak değerlendirilecek ve nass ve yorum birbirine karıştırılmadan ayrı ayrı mütalâ edilecektir.

Çalışmamız yukarıda belirttiğimiz **kapsam ve sınırlılıklar** çerçevesinde olacak ve buna bağlı olarak başta K.Kerim olmak üzere klasik ve günümüz İslam alimlerinin görüşlerini içerecek ve bütün bunların sonunda genel bir değerlendirme yapılarak sona erdirilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

“VELİ” KELİMESİNİN ANLAMLARI VE KUR’AN-I KERİMDE GEÇEN MURADIFLERİ

A- “VELİ” KELİMESİNİN ANLAMLARI

a- Yaklaşmak, yönelmek;

ولی kelimesi وليا – ولي müteaddî olarak “bir şeye yaklaşmak-yönelmek”¹ manalarına gelmektedir. Râgıb el-İsfahânî bu yaklaşma ve yönelmenin yer, nispet, din, sadakat, yardım ve itikat bakımından olduğunu belirtmektedir.²

Kur’an-ı Kerimde de "Kim kendisine hidayet- dosdoğru yol besbelli olduktan sonra peygambere karşı çıkar ve müminlerin yolundan başka bir yola uyarsa- tabi olursa- onu *yöneldiği* yolda bırakırız ve cehenneme sokarız. Orası ne kötü bir varış yeridir.”³ şeklinde geçmektedir.

b- İdare etmek, Düzenlemek;

Bu kelime ولي – ولاية او عليه şeklinde “bir şeyi düzenlemek, idare etmek”⁴ anlamında kullanılmaktadır. Kur’an-ı Kerimde “Ancak *idareyi* – *hakimiyeti*- ele alır almaz yeryüzünde fitne çıkarmaya ürünü ve nesli yok etmeye çalışır. Allah (cc.) fesadı sevmez.”⁵ ayetinde bu manada kullanılmaktadır.

c- İşi üzerine almak-vermek;

¹ İsfahânî, Râgıb, *Müfredâtü Elfâzı'l-Kur'ân*, Beyrut, 1992, VLY maddesi, 885; İbn Manzûr, *Lisanü'l-Arab*, I-XV, Beyrut, trs, XV, 406; Komisyon, *Mücemu'l Vasît*, I, 1070; SARI, Mevlüt, *Arapça Türkçe Lügat*, İstanbul, 1982, 1683

² İsfahânî, *a.g.e.* 885

³ Nisa; 4 / 115

⁴ SARI, *a.g.e.* 1684

⁵ Bakara, 2 / 205

“Veliye” kelimesi (b) bendinde ki şekliyle kullanıldığı gibi **ولي-يولي-تولية** şeklinde de “Birini bir işe idareci kılmak” manasına gelmektedir.

Ayrıca **اولى-ايلاء- الامر** şeklinde de “birini bir işe vali kılmak, idaresini ona bırakmak”⁶ manalarına da gelmektedir.

Bu kelime aşağıdaki ayet’i kerimelerde bu manada kullanılmaktadır.

“Allah’ın dokunulmaz saydığı cana, gerekçesiz olarak kıymayınız. Gerekçesiz olarak öldürülen kimsenin *aile temsilcisine, velisine* yetki tanıdık. Ama o da ‘cana karşılık can’ sınırlarını aşmasın. Çünkü yasalar kendisine arka çıkmıştır”.⁷

“Allah’a and içerek birbirlerine şöyle dediler: Gece ona ve ailesine baskın yapalım (hepsini öldürelim); sonra da *velisine*: "Biz (Sâlih) ailesinin yok edilişi sırasında orada değildik, inanın ki doğru söylüyoruz" diyelim.”⁸

“Onlar Mescid-i Haram’ın *mütevellîleri* olmadıkları halde (müminleri) oradan geri çevirirlerken Allah onlara ne diye azap etmeyecek? Oranın *mütevellîleri -işlerini üstlenenler-* takvâ sahiplerinden başkaları değildir. Fakat onların çoğu bunu bilmez.” Enfal, 8 / 34

d- Yardım etmek;

Yine bu kelime **ولي فلانا و عليه- ولي فلانا** şekillerinde⁹ ve **تولى** **ولي فلانا عليه** “birine yardım etmek”¹⁰ manasına gelmektedir.

Aşağıdaki ayetelerde bu manada kullanılmıştır.

“Ve işte biz Kuran-ı Arapça bir hüküm olarak indirdik. Eğer sen sana indirilen bu ilimden sonra onların -ehli kitabın- arzularına -görüşlerine- tabi

⁶ İsfehânî, *a.g.e.* 885; Komisyon, *a.g.e.*, I, 1070, SARI, *a.g.e.* 1684

⁷ İsrâ; 17 / 33

⁸ Neml, 27 / 49

⁹ Komisyon, *a.g.e.*, I, 1070

¹⁰ SARI, *a.g.e.* 1684,

olup onlara uyacak olursan and olsun ki, o zaman Allah (cc) tan senin için ne *bir yardımcı* ne de bir koruyucu vardır”¹¹

"Çocuk edinmeyen, hakimiyette ortağı bulunmayan, âcizlikten ötürü *bir yardımcıya* da ihtiyacı olmayan Allah'a hamd ederim" de ve tekbir getirerek O'nun şanını yücelt!" İsra 17/111

e- Sevmek- Dost edinmek:

تولى فلانا – ولى فلانا الى الرجل “Birini sevmek, veli edinmek, biriyle dostluk yapmak, sevmek”¹² manalarına gelmektedir.

“Ancak Allah(cc) sizinle din hakkında savaşan sizi yurtlarınızdan çıkararak ve çıkarılmanıza yardım eden kimseleri *dost edinmenizi-sevme nizi*- yasaklar. Her kim onları *dost edinir-severse- onlarla dostluk kurarsa* –işte onlar kendilerine yazık eden zalimlerin ta kendileridir.” Mümtetine. 60 / 9

f- Yüz çevirmek, Dönmek;

تولى – ولى عن Müteaddî olarak ve عن harfi cerri ile de “yüz çevirmek, dönmek, vazgeçmek ve ayrılmak”¹³ manalarına geliyor.

“Bununla beraber,-kafirler ve münafıklar-Allah (cc) a isyanlarından vazgeçip Allah’a itaate yönelerek, tövbe ederlerse kendileri için hayırlı olur. yok eğer -tövbe etmekten- *vazgeçerek- yüz çevirirlerse* Allah onları dünya da da ahirette de acıklı bir azab ile azaplandıracaktır. Artık onlar için yeryüzünde ne bir dost ne de bir yardımcı vardır.” Tevbe. 9/74

“Kim Resûl'e itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur. *Yüz çevirene* gelince, seni onların başına bekçi göndermedik” Nisa 4/80

¹¹ Rad; 13/37

¹² İsfahânî, a.g.e., 885, El-Ferâhîdî, Ebû Abdurrahmân el-Halîl b. Ahmed, *Kitâbü'l Ayn*, Beyrût,2001, 1068; Komisyon, a.g.e, I, 1070; SARI, a.g.e.1684,;

¹³ Komisyon, a.g.e, a.y, SARI, a.g.e.1683,

“De ki: Allah'a ve Resûlü'ne itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse bilsinler ki Allah kâfirleri sevmez.” Ali imran 3/32

“Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlüne itaat edin, işittiğiniz halde O'ndan yüz çevirmeyin.” Enfal 8/20

(Bazı insanlar:) "Allah'a ve Peygamber'e inandık ve itaat ettik" diyorlar; ondan sonra da içlerinden bir gurup yüz çeviriyor. Bunlar inanmış değillerdir.” Nur; 24/47

g- Peşi-peşine olmak, yapmak, gitmek;

والى بين الامرین “Peşi peşine yaptı” müteaddî olarak, “peşinden gitti, tabi oldu”. توالى “peşi peşine oldu”.¹⁴ manalarına da gelmektedir.

“İşledikleri günahlardan dolayı zalimlerin bir kısmını diğer bir kısmının peşine takarız.”¹⁵

h- Ayrıca ولى Bir beldeyi istila etmek, yere yağmur yağmak, vasiyet ve tavsiyede bulunmak, taze hurma kurumaya yüz tutmak, sürüden bazılarını ayırtmak, sonuna varmak, üstün gelmek manalarına geldiği gibi isim ve sıfat olarak ta; Rab, Efendi, Kul, Köle âzad eden, Komşu, Âzad olmuş köle, yakınlık, hısımlık, akraba, -birinin- oğlu, amcası, misafiri, yeğeni, velisi, terbiye edicisi, dostu, sevdiği, patronu, yardımcı, iyilik eden, edilen- adam, yağmur, muhabbet, sevgi, Allah'tan korkan, temiz, ameli Salih işleyen, itaatkar kul, Allah'ın dostu ve bir işin otoriteleri, daha uygunu”¹⁶ manalarında da kullanılmaktadır.

Bu manalarla ilgili ayetler çalışmamızın ilerdeki bölümlerinde genişçe örneklendirilecektir.

¹⁴ Komisyon, *a.g.e.* a.y, SARI, Mevlüt, *a.g.e.* 1683, 1684

¹⁵ En'am, 6 / 126

¹⁶ İbn Manzûr, *a.g.e.* XV, 408, Komisyon, *a.g.e.* a.y. TOPALOĞLU, Bekir. KARAMAN Hayrettin; Arapça Türkçe Yeni Kamus, İstanbul, 1982, VLY Maddesi, SARI, *a.g.e.* 1685

B-“VELİYE”NİN KURAN-I KERİMDE GEÇEN MÜRÂDİFLERİ

a- *Halil*:

ا لخل ج اخلاص Müennes ve müzekkeri aynı olan bu kelime,
“dost, samimi dost, samimi dostluk”, ا لخليل ج اخلاء “Halis dost, yâr,”
ا لخللة ج خلال “Dostluk, muhabbet, samimi dost, adamın hanımı”¹⁷
manalarında kullanılmaktadır.

Ayrıca “Halil” bir kimsenin işleri ve sırları arasına giren, ve sevgisi kalbinin derinliklerine işleyen dost demektir, ki hiçbir boşluğu, eksikliği olmayan sevgi”¹⁸ demektir.

Bu kelime Kuran-ı Kerimde veli- dost manasına aşağıdaki ayeti kerimelerde kullanılmıştır.

“İşlerinde doğru olarak kendini Allah'a veren ve İbrahim'in, Allah'ı bir tanıyan dinine tâbi olan kimseden dince daha güzel kim vardır? Allah İbrahim'i *dost -halil*-edinmiştir” Nisa; 4 / 125

“Müşrikler, sana vahyettiğimizden başka bir şeyi yalan yere bize isnat etmen için nerdeyse, seni, sana vahyettiğimizden saptıracaklar ve ancak o takdirde seni *candan dost* kabul edeceklerdi.” İsra; 17 / 73.

Bundan sonra gelen iki ayette, Böyle bir durumdan Resulünü koruduğunu ve korumamış olsaydı, onlara azda olsa meyledebileceğini, meylettiği takdirde de dünya ve ahrette azâb edeceğini ve onlarla dost olursa, veya onlar Allah Resulünü dost edinirlerse, “Bize karşı kendine hiçbir yardımcı bulamazsın” diyerek Resulünü uyardığını aşağıdaki ayetlerden net bir şekilde çıkarabiliriz.

¹⁷ İsfehânî, *a.g.e.*, 291, SARI, *a.g.e.* 440.

¹⁸ SÜRMEİLİ, Mehmet, *Kuran-ı Kerimde Velayet*, Ankara, 2003, 28

“Eğer seni sebatkâr kılmısaydık, gerçekten, nerdeyse onlara birazcık meyledecektin. O zaman, hiç şüphesiz sana hayatın ve ölümün sıkıntılarını kat kat tattırırdık; sonra bize karşı kendin için bir yardımcı da bulamazdın.”¹⁹

“Halil” in dost manasına kullanıldığı bir ayette Furkan suresinin 28. ayettir.

“O gün Zalim kimse: -Vay başıma gelene yazıklar olsun bana, keşke falan kimseyi-*Halil*- *dost* edinmeseydim. Kur’an bana geldikten sonra beni ondan O saptırdı.”²⁰ diyerek hem Allah Rasülüyle aynı yolu tutmadığına hemde onu dost edinmeyip onun yolundan uzaklaştırırları dost edindiğine pişman olacak. Öyle bir pişmanlık ki, dönüşü olmayan ve sonunda hesaplaşma olan bir pişmanlık.

Hesaplaşmaktan da öte sonunda düşmanlık olan bir dostluktur. Allah’ı, Rasülünü ve müminleri dost edinmeyenler birbirlerine düşman olacaklar. “Halil” kelimesinin “dost” manasına çoğul olarak kullanıldığı şu ayet bunu şöyle haber veriyor.

“Ogün -kıyamet- de muttakîler dışında -bütün- *dostlar-el-ehillêü*- birbirlerine düşman olacaklar.” Zuhur, 43 / 67

b- Radye:

رضى -- رضا رضوانا مرضاة الشيء Bu kelime lügatlerde “Seçmek, razı olmak, kabul etmek”, له. “ehil görmek,” ارضى “razı kılmak -راضى ترضى- birinin rızasını istemek, razı etmeye çalışmak -ta yarışmak-, aynı olmak, mutabık olmak,” تراضى “birbirinden razı olmak” الرضى “muti, rıza, kanaat, hoşnut olma, tasvip etme الرضى

¹⁹ İsrâ; 17 / 74, 75

²⁰ Furkan: 25/ 27, 28, 29

dost, muhib, razı, hoşnut manalarında”²¹ kullanılmakta olup “veli” manasında aşağıdaki ayeti kerimelerde geçmektedir.

“O, senden sende O’ndan *hoşnut –razı-* olarak Rabbine dön.”²²

“Nasıl olabilir ki –onlar- müşrikler-size galib gelselerdi ne bir yakınlık ne de bir ahd gözetirlerdi. Kalpleriyle istemezken ağızlarıyla sizi *hoşnut - razı - etmeye, dostluk kurmaya-* uğraşırlar. Onların çoğu fasıktırlar.”²³

c- *Habib*:

Bu kelime “sevgili ve sevimli olmak” حب -- حبا حبا “sevmek, beğenmek, rağbet etmek, aşık olmak”, حب -- حبا حبا - او الشيء “sevmek, istemek, meyl etmek, ekintane tutmak, sev-dir-mek, tulumu doldurmak, ekin taneleri belirlemek”, حب Tefâul babından; “karşılıklı sevmek, sevgi göstermek, sevişmek” Tefe’ul babından; “sevgi göstermek”, İstifal babından; -علي- harfi cerri ile; “tercih etmek, üstün tutmak ve meyl etmek”²⁴ anlamlarına gelmektedir.

²¹ SARI, a.g.e. 616

²² Fecr: 89 / 28

²³ Tevbe 9 / 8; Ayrıca; “Ey iman edenler! Karşılıklı *razıya* dayanan ticaret olması hali müstesna, mallarımızı, bâtil (haksız ve haram yollar) ile aranızda (alıp vererek) yemeyin. Ve kendinizi öldürmeyin. Şüphesiz Allah, sizi esirgeyecektir.” Nisa 4 / 29

“(Resûlüm! Sen, onların söylediklerine sabret. Güneşin doğmasından önce de batmasından önce de Rabbini övgü ile tesbih et; gecenin bir kısım saatleri ile gündüzün etrafında (iki ucunda) da tesbih et ki, sen, Allah’tan *hoşnut* olasın, (Allah da senden!)”. Taha, 20 / 130;

“Hiçbir anne, çocuğu sebebiyle, hiçbir baba da çocuğu yüzünden zarara uğratılmamalıdır. Onun benzeri (nafaka temini) vâris üzerine de gerekir. Eğer ana ve baba birbiriyle görüşerek ve karşılıklı anlaşarak *-razı olarak-* çocuğu memeden kesmek isterlerse, kendilerine günah yoktur.” Bakara, 2 / 233;

“Allah, onların önlerindeki de, arkalarındaki de (yaptıklarını da, yapacaklarını da) bilir. Allah *razısına* ulaşmış olanlardan başkasına şefaât etmezler. Onlar, Allah korkusundan titrerler!” Enbiya, 21 / 28; Geniş bilgi için; ABDULBAKİ, Muhammed Fuad, el-Mücem’ul Müfehres Li el-Fazıl Kur’an el-Kerim, İstanbul, 1984, 321,

²⁴ İsfehâni, a.g.e. 214, SARI, a.g.e. 263

Ayrıca isim ve sıfat olarak ta “sevgi, aşk, dostça, aşık, seven, sevgili, sevilen, muhabbet, lezzetli ve sevindirici bir şeye meyil”²⁵ manalarına da gelmektedir.

Muhabbet - sevgi- genellikle “irade, isteme olarak tefsir edilmiştir. “Buna bağlı olarak ta kulun Allah muhabbeti; ibadeti yalnız O’na has kılıp, O’ndan başkasına rağbet etmemesinden ve nefislerin Onu istemesinden mecazdır. Allah’ın kuluna olan muhabbeti ise Ondandır razı olup yaptığı işleri övmesidir”.²⁶

Bu kelime Kuran-ı Kerimde “dost” manasına aşağıdaki ayeti kerimelerde kullanılmaktadır.

“Ey iman edenler- siz varya siz, onlar- sizden olmayanlar- sizi *sevmedikleri* halde siz onları *sever –dost* ediniz- siziz.”²⁷

“İnsanlar arasında Allah’ı (cc) bırakıp Ona ortak koşanlar vardır. Onları Allah’ı (cc) sever gibi *severler*. Müminler ise en çok -her şeyden çok- Allah’ı (cc) *severler*. Zalimler azaba uğrayacakları zaman bütün kuvvetin Allah’a (cc) ait olduğunu ve Allah’ın (cc) azabının çok şiddetli olduğunu ah bir bilselerdi.”²⁸

“Eğer Allah’ı (cc) *seviyorsanız* bana tabi olun - itaat edin, uyun- ki Allah’da (cc) sizi *sevsin*.”²⁹

Muhabbet nefsin kemal olarak algıladığı bir şeye öyle bir eğilimdir ki, ona yakın olabilmek için gerekli sebep ve vesilelere yönelir. Dolayısıyla sevenin gayesi sevilenin rızasına kavuşmak ve gazabından olmak olduğundan sevgi, itaat isteğini suç ve günahtan, itaatsizlikten kaçınmayı gerektirir. Bu durumun tersini ortaya koymak ise: “Ben Allah’ı severim ama

²⁵ İsfehâni, *a.g.e.* 214, SARI, *a.g.e.* 263,

²⁶ Zemahşeri Muhammed b.Ömer, el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmizi’t-Tenzîl ve Uyûni’l-Ekâvil, I-IV, Beyrut, 1995, I, 347

²⁷ Âl-i imran 3 / 119

²⁸ Bakara 2 / 165

²⁹ Âl-i imran 3 / 31

emrini dinlemem, O'nun sevdiğini sevmem, Onu sevenleri, O'nun yolunu göstermek için gönderdiklerini sevmem, onlara tabi olmam, onlara benzemem”³⁰ demektir.

“Ey iman edenler; eğer imana karşı küfrü *sevip -tercih ediyorsa* babalarınızı ve kardeşlerinizi- bile dost, veli, amir, işlerinizi yürüten, idareci edinmeyiniz. İçinizden kim onları dost... edinirse işte onlar zalimlerin ta kendileridir.” Tevbe; 9 / 23

“De ki; Eğer, babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, akrabalarınız biriktirdiğiniz mallar, kötü gitmesinden -zarar etmesinden- korktuğunuz ticaret, hoşunuza giden -rahat rahat oturduğunuz- evler size, Allah'tan (cc) Rasül'ünden (cc) ve O'nun yolunda cihat -mücadele- etmekten daha sevgili -sevimli- ise artık Allah'ın (cc) emri -azabı-gelinceye kadar bekleyiniz. Allah (cc) fâsıkları hidayete erdirmez.” Tevbe; 9 / 24

Kuran-ı Kerim, kafirleri veli- dost- edinmeyi yasakladığı gibi onlara sevgiyi de yasaklıyor. Çünkü velayetle sevgi, sevgi ile velayet arasında doğru bir orantı vardır. Kişi sevmediğini veli edinmez. Bu sebeple muhabbette Allah'a ve O'nun rızasının olduğu yerlere has kılınmalıdır.³¹

Yukarda ki ayeti kerimeler bu hususu net bir şekilde ifade etmektedirler. Bu ayette belirtilen en yakınlarımızda olsa küfür ehline karşı sevgi duymama işlemi yalnızca fertlere has olmayıp bu iş Müslüman toplumdaki ve onların bağlı olduğu islâmî idareden de istenmektedir.³²

İlerde “mevedde” kelimesi izah edilirken bu konuya işaret edilecektir
Bu kelimenin “dost” manasına kullanıldığı diğer ayetler de vardır.³³

³⁰ Sürmeli, *a.g.e.* 31,

³¹ Bak. Mücadele: 25 / 22

³² KUTUP, Seyyid, Fizilâl 'il- Kur'an, I-XVI, İstanbul, trs, (2. Baskı), III, 1616,

³³ “İnsanlardan bazıları Allah'tan başkasını Allah'a denk tanrılar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler. İman edenlerin Allah'a olan sevgileri ise (onlarınkinden) çok daha fazladır. Keşke zalimler azabı gördükleri zaman (anlayacakları gibi) bütün kuvvetin Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çok şiddetli olduğunu önceden anlayabilselerdi.” Bakara; 2 / 165

d- *Ülfet*:

الف - الف "Bir yere alışmak, sevmek, tanışmak, cana yakın olmak, dostlukta bulunmak. Tef'il babından; aralarını bulmak, muvaffak etmek. Tefe'ul babından; dostluk arkadaşlık istemek manalarına gelen bu kelime , isim ve sıfat olarak da الف ج الالف dost, arkadaş, ahbap, sevgili, ülfet, muhabbet, ısınma, konuşma, dostluk ve arkadaşlık manalarına gelmektedir.³⁴

Ülfet kelimesi de Kuran-ı Kerimde aşağıdaki ayeti kerimelerde "veli" manasında kullanılmıştır.

"Hep birlikte Allah'ın ipine -Kur'an' a- sınımsız sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de O, *kalplerinizi birleştirmişti*. İşte O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz." Âl-i imran 3 / 103

"O Allah ki seni ,bizzat kendi yardımıyla ve mü'minlerle destekleyen ve onların *kalplerini uzlaştıran* O'dur.eğer sen onların kalplerini birleştirmek için yeryüzünde ne varsa hepsini harcasaydın yinede onların *kalplerini birleştiremez,-aralarını bulamazdın.-* ama Allah (cc) onların *arasını uzlaştırdı* onları *dost etti* şüphesiz O mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir." Enfal; 8 / 62,63

e-*Sâhib*;

Bu kelime de صحب - صحابة و صحبة birbiriyle ülfet edip yar ve hem-dem olmak manasına gelir. İf'al ve İftial bablarından; dost edinmek, iki

"Yahudiler ve Hıristiyanlar "Biz Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz" dediler. De ki: Öyleyse günahlarınızdan dolayı size niçin azap ediyor? Doğrusu siz de O'nun yarattığı insanlardansınız. O, dilediğini bağışlar ve dilediğine azap eder. Göklerde, yerde ve ikisinin arasında ne varsa mülkiyeti Allah'a aittir. Sonunda dönüş de ancak O'nadır." Maide; 5 / 18,

³⁴ İsfehânî, a.g.e. ELF maddesi, El-Ferâhîdî, a.g.e. 33, 34, SARI, a.g.e. 42,

kavmin birbirini dost edinmesi, Müfâale babından; “dostluk kurmak, arkadaşlık yapmak” İstifal babından; “Bir şeyi kendine yakın ve hem-dem etmek, birinin kendine yakın olmasını istemek, dost olmasını istemek”³⁵ manalarına gelirken isim ve sıfat olarak ta, arkadaş, dost, malik anlamlarına gelmektedir.

Bu kelime de Kuran-ı Kerimde aşağıdaki ayeti kerimelerde “veli” manasında kullanılmıştır.

“Eğer onlar -annen,baban-seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi (körü körüne) bana ortak koşman için zorlarlarsa, onlara itaat etme. Onlarla dünya işlerinde –dost ol- iyi geçin. Bana yönelen kimse-ler-in yoluna uy. Sonunda dönüşünüz ancak banadır. O zaman size, yapmış olduklarınızı haber veririm.” Lokman; 31 / 15

Bu kelime bu manaya aşağıdaki bir çok ayette de kullanılmaktadır.³⁶

f- Velîce:

ولج --- ولوجا ليجة وليجة “Girmek; if’âl babından; “bir şeyi birbirine girdirmek”; İftiâl babından; ”Bir şeye girmek” manalarına gelen bu kelime, isim olarak “الوالجة” “İnsanın karnına arız olan bir ağrı, sancı, dert” ve الوليجة ج ولاءج “Kişinin ehlinden olmayan güvendiği kişi, sırdaşı, işlerinde güvendiği kişi “manalarına da gelmektedir.³⁷

³⁵ Ferâhîdî *a.g.e.* 509, SARI, *a.g.e.* 856

³⁶ “Arkadaşınız (Muhammed) sapmadı ve bâtıla inanmadı” Necm; 53 / 2.

“Eğer siz ona (Resûlullah'a) yardım etmezseniz (bu önemli değil); ona Allah yardım etmiştir: Hani, kâfirler onu, iki kişiden biri olarak (Ebu Bekir ile birlikte Mekke'den) çıkarmışlardı; hani onlar mağaradaydı; o, arkadaşına. Üzülme, çünkü Allah bizimle beraberdir, diyordu. Bunun üzerine Allah ona (sükûnet sağlayan) emniyetini indirdi, onu sizin görmediğiniz bir ordu ile destekledi ve kâfir olanların sözünü alçalttı. Allah'ın sözü ise zaten yücedir. Çünkü Allah üstündür, hikmet sahibidir.” Tevbe; 9 / 40.

“Bu adamın başka geliri de vardı. Bu yüzden arkadaşıyla konuşurken ona şöyle dedi: "Ben, servetçe senden daha zenginim; insan sayısı bakımından da senden daha güçlüyüm..." Khef; 18 / 34

“Karşılıklı konuşan arkadaşı ona hitaben: "Sen, dedi, seni topraktan, sonra nutfeden (spermadan) yaratan, daha sonra seni bir adam biçimine sokan Allah'ın inkâr mı ettin?" Khef; 18 / 37

Geniş bilgi için; ABDULBAKÎ, *a.g.e.* 402,

³⁷ İsfehânî, *a.g.e.* 882,883, SARI, *a.g.e.* 1681,1682,

Bu kelime de Kuran-ı Kerimde bir ayeti kerimede “dost-veli” manasında kullanılmıştır.

“Yoksa, Allah (cc), sizden, cihad edip Allah, peygamber ve müminlerden başkasını kendilerine sırdaş edinmeyenleri ortaya çıkarmadan bırakılacağınızı mı sandınız? Allah (cc) yaptıklarınızdan haberdardır.”³⁸

Mevdûdî bu hitabın İslam'ı henüz yeni kabul eden Müslümanlara yönelik olduğunu ifade ederek şöyle der; “Onlara şu anlatılmak isteniyordu: Artık siz İslam'ı kabul etmiş bulunuyorsunuz, İslam'ı müminlerin gayretleriyle ülkede hakim güç haline geldiği için değil, Hakkın rızası ve iradesi onda olduğu için kabul etmiş olduğunuzu ispatlayacak imtihan konusunda inandırıcı bir delil getirmek mecburiyetindediniz. Canınızı, malınızı, yakınlarınızı ve dostlarınızı Allah rızası için ve O'nun yolunda feda etme durumunda olmanız, bu konuda vereceğiniz imtihanın özünü teşkil eder. Ancak o zaman siz, gerçek müminler olarak kabul edileceksiniz.”³⁹

el-Hâzin tefsirinde⁴⁰ “velice” nin “müşriklere mü'minlerin sırlarını ifşa edip bildirenler, onları sırdaş edinenler” için de kullanıldığı belirtilmektedir.

Ayrıca bu kelime aşağıda gelecek olan BÎTÂNE kelimesiyle aynı anlamda da kullanılmaktadır.

³⁸ Tevbe; 9 / 16

³⁹ Medûdî Ebu'l-Alâ; Tefhîm'ul- Ku'an, (trc.İnsan Yay.) I-VII, İstanbul ,1986, II, 199

⁴⁰ Ali b.Muhammed el-Hâzin, Lü'bâbü't-Te'vîl fî Meâni't-Tenzîl, I-II, İstanbul, 1317, II, 246

g- *Bitâne*;

--- الامر والرجل vadiye girmek, yürümek -- بطنا البطانة

“bir işin ya da damın iç yüzünü ,aslını bilmek, içine nüfuz edip girmek.”
بطانة بطونا – بطن karnı büyük olma, ب ve من harfi cerri ile “Bir şeyin içini dışını bilir olmak, samimi ve yakınından olmak, if’al babından; elbiseye astar geçirmek, ابطن فلانا Birini sırdaş edinmek بطن فلانا Birini sırdaş dost eylemek, باطن رجلين Sırlarını birbirlerine açmak manalarına gelen bu kelime isim ve sıfat olarak ta “Gizli sırları bilen, gizli bir şeyin içi, sırdaş, ج البطاءون البطانة Astar, بطانة الرجل sırdaş, ahbap, dost, sevgili, sırlarını birbirlerine açan kişiler manalarına da gelmektedir.⁴¹

Bu kelime, Kuran-ı Kerimde bu manada bir ayeti kerimde kullanılmıştır.

“Ey iman edenler! Kendinizden olmayanları sırdaş -dost, bitâne- edinmeyiniz. Zira onlar size kötülük etmekten geri durmazlar ve sizin işlerinizin sarpa sarmasını, kötü gitmesini –hep sıkıntıya düşmenizi- isterler. Onların kin ve düşmanlıkları ağızlarından dökülmektedir -taşmaktadır. Kalplerinde gizledikleri -kin ve nefret- düşmanlıkları ise daha büyüktür. İşte size ayetleri açıklıyoruz. Ki eğer aklınızı kullanırsanız -size karşı aşırı düşmanlıklarını anlarsınız. Fakat sizler öyle kimselersiniz ki onlar sizi sevmedikleri halde siz onları seversiniz ve kitabın tamamına inanırsınız. Onlar sizinle karşılaştıkları zaman; -Biz de inanıyoruz iman ettik derler. Ama tenhada –yandaşları ile yalnız kaldıkları zaman, size olan kinlerinden – öfkelerinden – parmaklarını ısırırlar. Onlara ‘Öfkeniz -kininiz-le ölü, kahrolun –çatlayın’ de. Allah (cc) bütün kalplerde gizli olanı bilir.”

“Size bir iyilik dokunduğu zaman onların zoruna gider -kahrolurlar-, fakat başınıza bir kötülük gelirse bu -na çok sevinirler- hoşlarına gider. Eğer siz sabreder -ek mücadeleye devam eder, karalılık gösterir, direnir ve Allah’a

⁴¹ İsfehânî, a.g.e. I, 398, El- Ferâhîdî, a.g.e. 77, SARI, a.g.e. 110,

sıgır-ak emirlerini tutup yasaklarından kaçınmak suretiyle takva sahibi olur-sanız onların hiçbir hilesi, sinsi planları hiçbir şekilde size zarar veremez .Çünkü Allah (cc) onların yaptıklarını kuşatmıştır.”⁴²

Bu ayeti kerimeler her zaman ve her yerde benzeri görülen bir insan tipini canlandırıyor. Müslümanların çevresinde bugün ve yarın, benzer düşman tiplere rastlamaktayız rastlayacağız şüphesiz. Bunlar, müslümanların güçlü olduğu ve zafer elde ettikleri zaman sevgi gösterilerinde bulunurlar. Ancak gözleri ve uzuvları bu hallerini yalanlamaktadır. Müslümanlar da bunlara aldanarak onlara sevgi ve bağlılık gösterirler. Oysa onlar, Müslümanlar için ızdırap ve fitneden başka bir şey dilemezler. Gece gündüz, fırsatını buldukça, müslümanlara eziyet etmekten, yollarına diken serpmekten onlara hile ve desiseler hazırlamaktan geri durmazlar.

Bitâne –sırdaş- dost kelimesi 118. ayeti kerimede geçmesine rağmen bu ayetten sonra gelen ve bu manayı kuvvetlendiren iki ayeti kerimeyi ve müfessirlerin görüşlerini de önemine binaen çalışmamıza aldık . Bu ayetlerin tefsirlerinde ;

Zemahşerî;⁴³ “ Müslüman olmayanlara tavır koymayı, İslam toplumunun temellerini sarsacak, Müslümanları rencide edecek sırları onlara söylemenin çirkinliğini ve Müslümanların dışındakileri sırdaş edinmemenin gerekliliğini”,

Hâzin;⁴⁴ “Müslüman olmayanlardan müminlere fitne ve fesat dokunmaması için onlarla olan sırdaşlığın nehyedildiğini”,

Hamdi Yazır;⁴⁵ “Yasaklanan dostluk ve sırdaş olma durumunun şahsi işlerle beraber genel işleri de kapsadığını”

⁴² Ali İmran; 3 /118,119,120

⁴³ Zemahşerî; a.g.e. I, 398

⁴⁴ Hâzin, a.g.e. I, 308

⁴⁵ YAZIR, Muhammed Hamdi , *Hak Dini Kur'an Dili*, I-IX, İstanbul, trs. (Eser Neşriyat), I, 372

İbn’i Kesîr;⁴⁶ “Müslümanların,din sahiplerinden sizin dışınızdakileri sırdaş edinmeyiniz,” diye uyarıldığını, ve

Seyyid Kutub da;⁴⁷ “ayeti kerimelerdeki uyarılara rağmen; biz Müslümanların Allah’ın emrinden gafil olduğumuzu ve bizlerin kendi dindaşlarımızdan başkasını sırdaş edinmememizi ve kendimizden olmayan bu insanların metot ve prensiplerini almamamız gerektiğini ve bu acı deneyimler ardarda yüzümüze sert bir tokat gibi çarptığı halde bizim gene ayılmadığımız bir kaç kere değişik kılıklara bürünen tuzakları ortaya çıkardığımız halde yine de ibret almadığımız, defalarca, ağızlarından kaçırdıkları ve içlerinde gizledikleri kinlerini yaydıkları halde, dönüp onlara kalplerimizi açtığımız, onlardan hayat ve yol arkadaşı edindiğimiz, onlara hoş görünmeye çalıştığımız, onlar karşısındaki ruhsal yenilgimizden dolayı onlara hoş görünmek için dinimizden söz etmemeyi yeğlediğimiz ve hayat metodumuzu İslâm'a dayandırmamaya başladığımız... için Allah'ın emrine karşı gelenlerin uğradığı cezaya çarptırılmışız. Bundan dolayı alçalıyor, eziliyor ve alay ediliyor. Düşmanlarımızı sevindiren sıkıntılara uğruyor ve onların saflarımızda çıkardıkları bozgunculuğa maruz kalıyoruz. İşte Allah'ın kitabı, ilk müslüman cemaate öğrettiği gibi, bize de, onların tuzaklarından nasıl korunacağımızı, eziyetlerini nasıl bertaraf edeceğimizi ve göğüslerinde gizledikleri, bazen da ağızlarından kaçırdıkları kötülüklerinden nasıl kurtulacağımızı öğretiyor; diyor.

Eğer; biz Müslümanlar, sabır ve takva ile kuşanır ve rabbimizin bu konudaki uyarılarını dikkate alırsak, onlardan gelecek sıkıntıların bizlere asla zarar ver-e-meyeceğini bu iki ayet net bir şekilde ifade etmektedir.

⁴⁶ İbn Kesir, Tefsîr’ül- Kur’ân-il Azîm, I-IV, Kahire, 1993, II, 88

⁴⁷ Kutup, *a.g.e.* II, 402

h-Mevedde;

Sevmek, “مودة” --ود واداد وودادة مودة “temenni etmek, istemek, arzu etmek, dinlemek, mufâ’ale babından;” sevişmek, sevmek” tefa’ul babından; “الي” harfi cerri ile birine dostluk ve muhabbet göstermek, isim olarak “المودة” sevgi, muhabbet, mektup, kitap, “الود الويد” “Dost,muhip, seven, aşık, her şeye sevgisi çok olan. “الودود” Çok seven ve sevilen⁴⁸ manalarına gelen bu kelime “bir şeye sevgi beslemek ve onun olmasını, meydana gelmesini arzulamak, istemek manasına da gelmektedir. Bir şeyin olmasını istemek aynı zamanda onu sevmek demektir. Sevgi meydana gelen şeyin içerisinde zaten vardır.⁴⁹

Bu kelime; dost- veli anlamında üstelik اوليا kelimesi ile aynı ayette ve iki defa kullanılarak, Müslümanlar;

-Kendilerinin ve Allah’ın düşmanlarına,

-Onlara gelen gerçeği -Kur’an’ı inkar edenlere,

-Sırf Allah’a (cc) iman ettikleri için peygamberi ve ona uyanları her türlü işkence ve eziyete reva görerek yurtlarından çıkaranlara sevgi - mevedde -beslememeleri konusunda uyarılmaktadır.

“Ey iman edenler! Eğer benim yolumda savaşmak ve rızamı kazanmak için çıkmışsanız, benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanlara sevgi göstererek, gizli muhabbet besleyerek onları dost edinmeyin. Oysa onlar, size gelen gerçeği inkâr etmişlerdir. Rabbiniz Allah'a inandığınızdan dolayı Peygamber'i de sizi de yurdunuzdan çıkarıyorlar. Ben, sizin saklı tuttuğunuzu da, açığa vurduğunuzu da en iyi bilenim. Sizden kim bunu yaparsa (onları dost edinirse) doğru yoldan sapmış olur.”⁵⁰

⁴⁸ Ferâhîdî, *a.g.e.* 1041, SARI, *a.g.e.* 1641

⁴⁹ İsfehânî, *a.g.e.* 860

⁵⁰ Mümtetine; 60 / 1 Ayetin nüzul sebebinin kısa bir özeti için bak. Mevdûdî, *a.g.e.* VI, 234

Bu kelime Kur'an da başka ayetlerde de bu anlamda kullanılmıştır.⁵¹

Bu ayet sebep ne olursa olsun Kafirleri, dost, arkadaş -veli- edinmekten Müminleri nehyettiği gibi aynı zamanda yoldan çıkma gibi şiddetli bir tehdit ve vaid de içermektedir.⁵²

Mevdûdî de "İslamla küfrün birbirileriyle savaştıkları bir dönemde bir mümin sırf iman ettikleri için müminlere karşı savaşıyor bir kafir ile sebep ve Şartlar ne olursa olsun İslama zarar verecek bir işe girişemez. Böyle bir durum imanla çelişir. Niyeti kötü olmasa bile kişisel-ve yakınlarının- ihtiyaçlarını karşılamak için bir mü'min'in böyle davranması doğru değildir. Kim böyle bir girişimde bulunursa yoldan çıkmıştır."⁵³

Böyle bir durumun kim için olursa olsun asla mümkün olmayacağını içerisinde "mevedde" geçen başka bir ayeti kerime haber vermektedir.

"Allah'a (cc) ve ahret gününe iman eden bir kavmi -milleti- grubu- Allah'a (cc) ve peygamberine karşı gelenlere -bunlar- babaları, oğulları, kardeşleri yada akrabaları da olsa asla onlara sevgi besler bulamazsın. İşte Allah (cc) imanı bunların kalplerine yazmış katından bir ruh ile onları desteklemiştir. Ve onları altından ırmaklar akan cennetlere koyacak ve orada ebediyen kalacaklardır. Allah (cc) onlardan razıdır. Onlarda Allah'tan (cc)

⁵¹ "Eğer Allah'tan size bir lütf erişirse -sanki sizinle onun arasında (zahiri) bir dostluk yokmuş gibi- "Keşke onlarla beraber olsaydım da ben de büyük bir başarı kazansaydım !" der. Nisa; 4 / 73

"İnsanlar içerisinde iman edenlere düşmanlık bakımından en şiddetli olarak yahudiler ile, şirk koşanları bulacaksınız. Onlar içinde iman edenlere sevgi bakımından en yakın olarak da "Biz hristiyanlarız" diyenleri bulacaksınız. Çünkü onların içinde keşişler ve râhipler vardır ve onlar büyüklük taslamazlar." Maide; 5 / 82

(İbrahim (as) dedi ki: Siz, sırf aranızdaki dünya hayatına has muhabbet uğruna Allah'ı bırakıp birtakım putlar edindiniz. Sonra kıyamet günü (gelip çatığında ise) birbirinizi tanımazlıktan gelecek ve birbirinize lânet okuyacaksınız. Varacağınız yer cehennemdir ve hiç yardımcınız da yoktur." Ankebut; 29 / 25

"Kaynaşmanız için size kendi (cinsi)nizden eşler yaratıp aranızda sevgi ve merhamet peydâ etmesi de O'nun (varlığının) delillerindedir. Doğrusu bunda, iyi düşünen bir kavim için ibretler vardır." Rum;30/ 21.

"İşte Allah'ın, iman eden ve iyi işler yapan kullarına müjdelediği nimet budur. Deki: Ben buna karşılık sizden akrabalık sevgisinden başka bir ücret istemiyorum. Kim bir iyilik işlerse onun sevabını fazlasıyla veririz. Şüphesiz Allah bağışlayan, şükürün karşılığını verendir." Şûra; 42 / 23

⁵² İbn Kesîr, a.g.e, IV, 347

⁵³ Mevdûdî; a.g.e. VI. 235

razıdırlar. İşte onlar Allah'tan yana olanlardır. Ve bilmiş olunki,; sadece Allah'ın taraftarları kurtuluşa ereceklerdir.”⁵⁴

Dini kabullenmek ve yaşamak uğrunda baskıcı anlayışlara sevgi beslemek şöyle dursun en yakınlarımız olsalar bile onlara tavır koymamız gerektiğini bu ve daha bir çok ayet bunu imanın bir gereği olarak belirtmektedir.⁵⁵

Sırf Allah'ın (cc) rızasını kazanıp dinini hakim kılmak için mücadele eden peygamberler de davet ettikleri insanların kendilerine sevgi duymalarını istemişlerdir.

I-Nâsır-Nasîr;

النصر - نصرا نصره على عدوه الناصر
“Düşmanına karşı yardım etmek,” müfâale ve tefêul babından; “karşılıklı yardımlaşma,birbirini kollayıp yardım etme” , istifâl babından ; “Birini –düşmanını- defetmek için birinden –dostundan- yardım istemek.” النصير ج انصار “çok yardım eden”⁵⁶ manalarına gelen bu kelime de Kur'ân'ı Kerimde değişik şekillerde velî- dost-manasında kullanılmıştır.

“Ey iman edenler Allah'ın yardımcıları olun. Tıpkı Meryem oğlu İsa'da havarilere: `Allah yolunda benim yardımcıları kimdir?' dediğinde Havariler: "Allah yolunun yardımcıları biziz" demeleri gibi İsrail oğullarından bir zümre inandı, bir zümre inkar etti. Biz de inananları, düşmanlarına karşı destekledik, onlar üstün geldiler” Saff;61/14

⁵⁴ Mücadele; 58 / 22

⁵⁵ “ Sizin dostunuz (veliniz) ancak Allah'tır, Resulüdür, iman edenlerdir; onlar ki Allah'ın emirlerine boyun eğerek namazı kılar, zekâtı verirler. - Maide; 5 / 55

“ Kim Allah'ı, Resûlünü ve iman edenleri dost edinirse (bilsin ki) üstün gelecek olanlar şüphesiz Allah'ın tarafını tutanlardır.” Maide; 5 / 56

“Ey iman edenler! Sizden önce kendilerine Kitap verilenlerden dininizi alay ve oyun konusu edinenleri ve kâfirleri dost edinmeyin. Allah'tan korkun; eğer müminler iseniz.” Maide; 5 / 57 Ayrıca ;Tevbe; 9 / 23,24 Mümtehine; 60/1, 3, 9. Tevbe; 9 / 23,24

⁵⁶ Ferâhîdî, a.g.e. 963, SARI, a.g.e. 1521,1522

Mevdûdî ;⁵⁷ Bu ayetin tefsirinde yardım ve yardımcıları konusunda şunları söylüyor.

“Onun insanlara yol göstermesi telkin ve tebliğde bulunması için peygamber ve kitap göndermiş olması en büyük yardımıdır. Bu telkin ve tebliği kendi istek ve iradesi ile kabul edenlere; Mü'min, Fiilen tabi olup uyanlara; Müslüman, Kanî ve Âbid, Allah'tan ittika ederek yapanlara; Müttakî, hayır için yarışanlara; Muhsin, bununla yetinmeyerek bu tebliğ ve talimi yaymaya, insanları ıslaha çalışıp, küfür ve fiske yerine Allah'a (cc) itaate dayanan bir nizam kurmak için uğraşanlara “Ensârullah” denir.

“Kulun Allah'a yardımını ise O'nun koyduğu sınırlara riayet etmek, ahitlerini yerine getirmek, emir ve hükümlerine sarılmak ve yasaklarından kaçınmakla olur”.⁵⁸

“Allah düşmanlarınızı sizden daha iyi bilir. Gerçek bir dost olarak Allah yeter, bir yardımcı olarak da Allah kâfidir.”Nisa;4/45 buyurarak Allah (cc) mümin kullarının yardımcısı ve dostu olduğunu bildirmektedir.

Nâsir ve nasîr sıfatı bir çok yerde Veli sıfatı ile yan yana geçmektedir.⁵⁹

⁵⁷ Mevdûdî; *a.g.e.* III, 291

⁵⁸ İsfehânî, *a.g.e.* 809

⁵⁹ “(Yine) bilmez misin, göklerin ve yerin mülkiyet ve hükümlerini yalnızca Allah'ındır? Sizin için Allah'tan başka ne bir dost ne de bir yardımcı vardır.” Bakara; 2 / 107

“Dinlerine uymadıkça yahudiler de hristiyanlar da asla senden razı olmayacaklardır. De ki: Doğru yol, ancak Allah'ın yoludur. Sana gelen ilimden sonra onların arzularına uyacak olursan, andolsun ki, Allah'tan sana ne bir dost ne de bir yardımcı vardır.” Bakara; 2 / 120

“Eğer (imandan) yüz çevirirlerse, bilin ki Allah sizin sahibinizdir. O ne güzel sahip ve ne güzel yardımcıdır!” Enfal;8 / 40

“(Ey Muhammed! O sözleri söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. Halbuki o küfür sözünü elbette söylediler ve müslüman olduktan sonra kâfir oldular. Başaramadıkları bir şeye (Peygambere suikast yapmaya) de yeltendiler. Ve sırf Allah ve Resûlü kendi lütuflarından onları zenginleştirdiği için öç almaya kalkıştılar. Eğer tevbe ederlerse onlar için daha hayırlı olur. Yüz çevirirlerse Allah onları dünyada da, ahirette de elem verici bir azaba çarptıracaktır. Yeryüzünde onların ne dostu ne de yardımcısı vardır” Tevbe; 9/74

“Göklerin ve yerin mülkü yalnız Allah'ındır. O diriltir ve öldürür. Sizin için Allah'tan başka ne bir dost ne de bir yardımcı vardır.” Tevbe; 9 / 116.

“Allah uğruna, hakkını vererek cihad edin. O, sizi seçti; din hususunda üzerinize hiçbir zorluk yükledi; babanız İbrahim'in dininde (de böyleydi). Peygamberin size şahit olması, sizin de insanlara şahit olmanız için, O, gerek daha önce (gelmiş kitaplarda), gerekse bunda (Kur'an'da) size "müslümanlar" adını verdi. Öyle ise namazı kılın; zekâtı verin ve Allah'a sınıksız sarılın. O, sizin mevlânızdır. Ne güzel mevlâdır, ne güzel yardımcıdır!” Hac; 22 / 78.

Bu kelimenin dost manasına kullanıldığı; İbn-i Kesir'in⁶⁰ "Allah(cc) ve Rasül'ü (sav), Kureyş'e karşılık Allah'ın Rasülü'ne ve arkadaşlarına yardım eden Evs ve Hazrec'e yardımlarından dolayı "Ensâr" adını vermiş ve bu ad onlara özel isim olmuştur" izahından da anlaşılmaktadır.

k-Karîn:

القرين Bu kelime de dost –veli manasına kullanılan kelimelerden biri olup lügatte قرنا --- قرنا بين الشينين والشخصين "İki şey veya iki şahıs arasını birleştirmek" müfaale babından " " beraber olmak dostluk yapmak ve " قرناء " قارن مقارنة قرانا ج "القرين" isim olarak ta "Dost, koca, eş, birbirine bağlı deve, esir, yandaş"⁶¹ manalarına gelmektedir. Bu kelimenin dost- arkadaş manasına kullanıldığı ayetlerden biri Zuhruf suresinin 36. ayetidir. 38. ayette de aynı kelime aynı manaya kullanılmaktadır.

"Kim Rahmân'ın zikrinden-Onun ayetlerinden -yüz çevirirse Onun uyarısına gözlerini kapatırsa- gafil olursa, yanından ayrılmayan bir şeytani ona musallat ederiz. Şüphesiz bu şeytanlar onları doğru yoldan alıkoyarlar – çıkarırlar- da onlar, kendilerinin hidayette -doğru yolda- olduklarını sanırlar.

"Nihayet kıyamet günü bize geldiklerinde dostuna –arkadaşına- *"keşke seninle benim aramda doğu ile batı arasındaki kadar bir uzaklık olsaydı da benimle dost olmasaydın –sen ne kötü bir dostmuşsun –arkadaşmışsın"* der".⁶²

" Siz ne yeryüzünde ne de gökte (Allah'ı) âciz bırakamazsınız. Allah'tan başka bir dost ve yardımcı da bulamazsınız." Ankabut; 29 / 22

Daha geniş bilgi için bak. Abdalbâkî; a.g.e. 703, 704

⁶⁰ İbn Kesîr, a.g.e, IV, 362

⁶¹ Ferâhîdî, a.g.e. 784, 785, SARI, a.g.e. 1222 , 1223

⁶² Zuhruf, 43 / 36,37,38

“Allah'a ve ahiret gününe inanmadıkları halde mallarını, insanlara gösteriş için sarfedenler de (ahirette azaba d   ar olurlar). Şeytan bir kimseye arkadaş -dost- kar n olursa, ne kötü bir arkadaştır o!”⁶³

İnsanlar ne kadar Allah'ın zikrinden, Kur'andan,O'nun yolundan uzaklaşırlar, yüz çevirirler, ona değer vermezler, göz ucuyla bakarlar, görmezden gelirlerse o kadar yoldan saparlar ve o derece kötü arkadaş bulurlar. Ondan sonra Şeytan da onların dostu olur. Çünkü insan kendisi gibi arkadaş seçer ya da o kötü arkadaşlar kötü oldukları için bu tip kimseleri bulurlar.

Nitekim aşağıdaki ayeti kerimede bunu doğrulamaktadır.

“M şikin arkadaşı (Şeytan) der ki: *“Rabbimiz! Ben onu azdırmadım.Onu yoldan ben çıkarmadım. Fakat kendisi derin bir sapıklık ve büyük bir azgınlık içindeydi”* diyecek.” Kaf, 50 / 27

Ayrıca bu kelime başka ayetlerde de bu anlamda kullanılmıştır.⁶⁴

Veli kelimesinin Kur'an-ı Kerimde dost manasına kullanılan bu m radiflerinin yanında “Velayet, işi üzerine alma –verme” manalarında da m radifleri vardır. Vekil, imam, seyit ve sultan bunlardandır. Asıl konumuz kelimenin m radifleri olmadığı için bu kadar açıklamayla yetiniyoruz.

Görüldüğü gibi, yukarda elde ettiğimiz l gat bilgileri ve çalışmamıza aldığımız veya işaret ettiğimiz ayet mealleride göstermektedir ki; Halil, Radye, Habib,  lfet, Sahib, Velice, Bitane, Mevedde, Nâsır –Nas r, Kar n kelimeleri, yaklaşmak, yönelmek, sevmek, dost edinmek, dostlukta bulunmak, sırdaş edinmek, işini havale etmek, işlerinde güvendiği kimse, birini kendine hemdem –sırdaş edinmek –etmek, birine meyl etmek, razı -hoşnut etmek –olmak, memnun etmeye çalışmak, yakın arkadaş olmak, dost,

⁶³ Nisa; 4 / 38

⁶⁴ Fussilet, 41 / 25, Saffat, 37 / 51, Kaf, 50 / 23, 27

sevgili, sırdaş gibi anlamlarıyla veli kelimesiyle ortak anlamda ya da onun yerine kullanılmaktadır.

Ve bu kelimelerin genellikle Allah (cc) ve Resulünün (sav) düşmanlarını dost –veli edinmemek ve sevmemekle ilgili kullanılması, Allah (cc) ve Rasûlü'nün (sav) düşmanlarıyla dostluğun her çeşidinin yasaklandığı ve bu hususta dikkatli olunması gerektiği; ilgili ayetlerin sonundaki;

–“Kim böyle yaparsa o da onlardandır.”⁶⁵

–“Kim böyle yapmış olursa doğru yoldan sapmış olur.”⁶⁶

–“Nasıl böyle yapar, –onlara sevgi besler, –dostluk kurarsınız?”

–”Kim böylelerini dost edinirse onlar zalimlerin ta kendileridir.”⁶⁷

–“Biz ayetlerimizi böyle açıkladık Eğer Aklınızı kullanıyorsanız.”⁶⁸

–”Eğer onlara itaat ederseniz onlar sizi tekrar küfre döndürür.”⁶⁹

gibi ihtar ve tehditlerle anlatılmak istenmiyorsa ne isteniyor?

⁶⁵ Maide; 5 / 51

⁶⁶ Mümtehine; 60 / 1

⁶⁷ Tevbe; 9 / 23, Mümtehine; 60 / 9

⁶⁸ Âl-i imran; 3 / 118

⁶⁹ Âl-i imran; 3/ 100, 149

İKİNCİ BÖLÜM

“VELİ” KELİMESİNİN KUR’AN-I KERİM’DEKİ KULLANILIŞLARI

Bu bölümde “Veli” kelimesinin K.Kerim’deki kullanılış biçimlerini tespit edip sıralamaya çalıştık.Yaptığımız çalışmada bu kelimenin K Kerim’ de yaklaşık iki yüz Ayeti Kerimede lügat manalarının hepsiyle kullanıldığını gördük ve bunların hangi ayetlerde nasıl geçtiğini, kavramın mana olarak önemini zihinlere yerleştirmek için, tekrarlarla beraber birçok ayeti kerimede hiçbir yorum ve tefsire yer vermeksizin aşağıya çıkarttık..

1)DOST

“(Ey Muhammed! O sözleri) söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. Halbuki o küfür sözünü elbette söylediler ve müslüman olduktan sonra kâfir oldular. Başaramadıkları bir şeye (Peygambere suikast yapmaya) de yeltendiler. Ve sırf Allah ve Resûlü kendi lütuflarından onları zenginleştirdiği için öç almaya kalkıştılar. Eğer tevbe ederlerse onlar için daha hayırlı olur. Yüz çevirirlerse Allah onları dünyada da, ahirette de elem verici bir azaba çarptıracaktır. Yeryüzünde onların ne *dostu* ne de yardımcısı vardır.”⁷⁰

⁷⁰ Tevbe; 9 / 74

“Ve böylece biz onu Arapça bir hüküm (hikmetli söz) olarak indirdik. Eğer sana gelen bu ilimden sonra, onların arzularına uyarsan, (işte o zaman) Allah tarafından senin ne bir *dostun* ne de koruyucun vardır.” Rad; 13 / 37

Biz dünya hayatında da, ahirette de sizin *dostlarınızı*. Orada sizin için canlarınızın çektiği her şey var ve istediğiniz her şey orada sizin için hazırdır. Fussilet 41/31

“İyilikle kötülük bir olmaz, Sen (kötülüğü) en güzel bir şekilde önle. O zaman seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki candan bir *dost* olur.” Fussilet; 41 / 34

“Allah (cc) dileseydi onları bir tek millet yapardı. Fakat O, dilediğini rahmetine kavuşturur; zalimlerin ise hiçbir *dostu* ve yardımcısı yoktur.” Şûra 43/8

“Yeryüzünde (O'nu) âciz bırakamazsınız. Allah'tan başka bir *dostunuz* ve bir yardımcınız da yoktur.” Şûra; 43 / 31

“Allah düşmanlarınızı sizden daha iyi bilir. Gerçek bir *dost* olarak Allah yeter, bir yardımcı olarak da Allah kâfidir.” Nisa; 4 / 45

“Sizin de kendileri gibi inkâr etmenizi istediler ki onlarla eşit olasınız. O halde Allah yolunda göç edinceye kadar onlardan hiçbirini *dost* edinmeyin. Eğer yüz çevirirlerse onları yakalayın, bulduğunuz yerde öldürün ve hiçbirini *dost* ve yardımcı edinmeyin.” Nisa; 4 / 89

“İman edip iyi işler yapanlara (Allah) ecirlerini tam olarak verecek ve onlara lütfundan daha fazlasını da ihsan edecektir. Kulluğundan yüz çeviren ve kibirlenenlere gelince onlara acı bir şekilde azap edecektir. Onlar, kendileri için Allah'tan başka ne bir *dost* ve ne de bir yardımcı bulurlar.”⁷¹

“ (Onlar) orada ebedî olarak kalacaklar, (kendilerini koruyacak) ne bir *dost* ne de bir yardımcı bulacaklardır. Ahzab; 33 / 65

⁷¹ Nisa; 4 / 173

Eğer kâfirler sizinle savaşsalar, arkalarına dönüp kaçarlardı. Sonra bir *dost* ve yardımcı da bulamazlardı.” Fetih; 48 / 22

“Rablerinin huzurunda toplanacaklarından korkanları onunla (Kur'an ile) uyar. Onlar için Rablerinden başka ne bir *dost*, ne de bir aracı vardır; belki sakınırlar.” En'am; 6 / 51

“Allah, onların hepsini bir araya topladığı gün, "Ey cinler (şeytanlar) topluluğu! Siz insanlarla çok uğraştınız" der. Onların, insanlardan olan *dostları* ise: "Ey Rabbimiz! (Biz) birbirimizden yararlandık ve bize verdiğin sürenin sonuna ulaştık" derler. Allah da buyurur ki: Allah'ın dilediği hariç, içinde ebedî kalacağınız yer ateştir. Şüphesiz Rabbin hikmet sahibidir, bilendir.” En'am; 6 / 128

a)Allah'ı (cc) Dost Edinenler –Allah'ın (cc) Dostları

“Allah, inananların *dostudur*, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların *dostları* da tâğuttur, onları aydınlıktan alıp karanlığa götürür. İşte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada devamlı kalırlar.” Bakara; 2 / 257

“İnsanların İbrahim'e en yakın olanı, ona uyanlar, şu Peygamber (Muhammed) ve (ona) iman edenlerdir. Allah müminlerin *dostudur*.”⁷²

“Rablerinin huzurunda toplanacaklarından korkanları onunla (Kur'an ile) uyar. Onlar için Rablerinden başka ne bir *dost*, ne de bir aracı vardır; belki sakınırlar.” En'am; 6 / 51

“Çünkü onlar, Allah'a karşı sana hiçbir fayda vermezler. Zalimler birbirlerinin *dostlarıdır*; Allah da takvâ sahiplerinin *dostudur*.” Casiye; 45 / 19

“Rableri katında onlara esenlik yurdu (cennet) vardır.Ve yapmakta oldukları (güzel) işler sebebiyle Allah onların *dostudur*.” En'am; 6 / 127

⁷² Âli imran; 3 / 68

“Allah uğruna, hakkını vererek cihad edin. O, sizi seçti; din hususunda üzerinize hiçbir zorluk yükledi; babanız İbrahim'in dininde (de böyleydi). Peygamberin size şahit olması, sizin de insanlara şahit olmanız için, O, gerek daha önce (gelmiş kitaplarda), gerekse bunda (Kur'an'da) size "müslümanlar" adını verdi. Öyle ise namazı kılın; zekâtı verin ve Allah'a sımsıkı sarılın. O, sizin mevlânızdır. Ne güzel mevlâdır, ne güzel yardımcıdır!” Hac; 22 / 78

“Allah'ın dâvetçisine uymayan kimse yeryüzünde Allah'ı âciz bırakacak değildir. Kendisi için Allah'tan başka *dostlar* da bulunmaz. İşte onlar, apaçık bir sapıklık içindedirler.” Ahkaf; 46 / 32

aa) Peygamberler

“Bilesiniz ki, Allah'ın *dostlarına* korku yoktur; onlar üzülmecekler de.” Yunus;10 / 62

“Ve eğer Peygamber'e karşı birbirinize arka verirseniz bilesiniz ki onun *dostu* ve yardımcısı Allah, Cebrail ve müminlerin iyileridir. Bunların ardından melekler de (ona) yardımcıdır.” Tahrim; 66 / 4

ab) Mü'minler

“İnsanların İbrahim'e en yakın olanı, ona uyanlar, şu Peygamber (Muhammed) ve (ona) iman edenlerdir. Allah müminlerin *dostudur*.”⁷³

b) Allah'tan (cc) Başkalarını Dost Edinenler

“Dinlerine uymadıkça Yahudiler de Hıristiyanlar da asla senden razı olmayacaklardır. De ki: Doğru yol, ancak Allah'ın yoludur. Sana gelen

⁷³ Âli imran; 3 / 68

ilimden sonra onların arzularına uyacak olursan, and olsun ki, Allah'tan sana ne bir *dost* ne de bir yardımcı vardır.” Bakara; 2 / 120

ba) Şeytanı Dost Edinenler

“Gerçekten şeytanlar *dost*larına, sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar. Eğer onlara uyarsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşanlar olursunuz.” Enam; 6 / 121

“O, bir gurubu doğru yola iletti, bir guruba da sapıklık müstehak oldu. Çünkü onlar Allah'ı bırakıp şeytanları kendilerine *dost* edindiler. Böyle iken kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar.” Âraf; 7 / 27,30

Kim Allah'ı bırakır da şeytanı *dost* edinirse elbette apaçık bir ziyana düşmüştür. Nisa; 4 / 119

bb) Kafirleri Dost Edinenler

“İnkâr eden-kafirler-de birbirlerinin velileri –*dost*ları–dırlar.eğer siz bunların gereğini yapmazsanız yeryüzünde bir karışıklık –fitne-ve büyük bir bozulma olur.”Enfal; 8 / 73

“Çünkü onlar, Allah'a karşı sana hiçbir fayda vermezler. Doğrusu zalimler birbirlerinin *dost*larıdır; Allah da takvâ sahiplerinin dostudur.”⁷⁴

“O münafıklar müminleri bırakıp kafirleri *dost* ediniyorlar. Acaba onların yanında şeref mi arıyorlar? Oysa şeref bütünüyle Allah'ındır.”⁷⁵

“Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların *dost*ları da tâğuttur, onları aydınlıktan alıp

⁷⁴ Câsiye; 45 / 19

⁷⁵ Nisa; 4 / 139

karanlığa götürür. İşte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada devamlı kalırlar.” Bakara; 2 / 257

“Şüphesiz biz şeytanları, inanmayanların *dost*ları kıldık.” Âraf; 7 / 27

“Onlar-ehli kitap-dan çoğunun, inkâr edenlerle *dostluk* ettiklerini görürsün. Nefislerinin onlar için (ahiret hayatları için) önceden hazırladığı şey ne kötüdür: Allah onlara gazab etmiştir ve onlar azap içinde devamlı kalıcıdırlar!” Mâide; 5 / 80

“Eğer onlar-ehli kitap- Allah'a, peygambere ve O'na indirilen Kur'an'a inansalardı, kâfirleri *dost* –veli-edinmezlerdi. Onların çoğu fasık, yoldan çıkmış kimselerdir.” Mâide; 5 / 81

“Ey iman edenler! Müminleri bırakıp da kâfirleri *dost* edinmeyin; Böylece Allah'a, aleyhinde apaçık bir delil mi vermek istiyorsunuz?”⁷⁶

“ Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri *dost* edinmesin. Kim bunu yaparsa, artık onun Allah nezdinde hiçbir değeri yoktur. Ancak kâfirlerden gelebilecek bir tehlikeden sakınmanız başkadır. Allah, kendisine karşı (gelmekten) sizi sakındırıyor. Dönüş yalnız Allah'adır.” Âli imran; 3 / 28

2-İLAH-RAB

a) Allah'ı (cc) İlah-Rab Edinenler

“(Resûlüm!) De ki: "Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?" De ki: "Allah'tır." O halde de ki: "O'nu bırakıp da kendilerine fayda ya da zarar verme gücüne sahip olmayan dostlar –*ilah*- mı edindiniz?" De ki: "Körle gören bir olur mu hiç? Ya da karanlıklarla aydınlık eşit olur mu?" Yoksa O'nun yarattığı gibi yaratan ortaklar buldular da bu yaratma onlarca birbirine

⁷⁶ Nisa; 4 / 144

benzer mi göründü? De ki: Allah her şeyi yaratandır. Ve O, birdir, karşı durulamaz güç sahibidir.” Rad;13 / 16

“Allah kime hidayet verirse, işte doğru yolu bulan odur; kimi de hidayetten uzak tutarsa, artık onlara, Allah'tan başka dostlar bulamazsın. Kıyamet gününde onları kör, dilsiz ve sağır bir halde yüzükoyun haşrederiz. Onların varacağı ve kalacağı yer cehennemdir ki, ateşi yavaşladıkça onun alevini artırırız.” İsrâ;17 / 97

"Benim dostum, koruyucum,*ilahım*, Kitab'ı (Kur'an-ı indiren Allah'tır. O iyileri dost edinir, koruması altında tutar. " Araf; 7 / 196

b) Allah'tan (cc) Başkalarını İlah – Rab Edinenler

“Allah'tan başka *dostlar* edinenleri Allah daima gözetlemektedir. Sen onlara vekil değilsin.” Şura; 42 / 6

“Yoksa onlar Allah'tan başka *dostlar* mı edindiler? Halbuki dost yalnız Allah'tır. O ölüleri diriltir, her şeye kadirdir” Şura; 42 / 9

“Onların Allah'tan başka kendilerine yardım edecek hiçbir dostları yoktur. Allah kimi saptırırsa artık onun kurtuluşa çıkan bir yolu yoktur.”⁷⁷

“Ötelerinde de cehennem vardır. Kazandıkları şeyler de, Allah'ı bırakıp edindikleri dostlar *-ilahlar*-da onlara hiçbir fayda vermez. Büyük azap onlarıdır.” Casiye; 41 / 10

ba) Melekleri -İlah – Rab Edinenler

“Kâfirler, beni bırakıp da kullarımı–melekleri-ilah-dostlar edineceklerini mi sandılar? Biz cehennemi kâfirlere bir konak olarak hazırladık.” Kehf ; 18 / 102

⁷⁷ Şura; 42 / 46

“O gün Allah, onların hepsini toplayacak; sonra meleklerle: Size tapanlar bunlar mıydı? diyecek.” Sebe; 34 / 40

bb) Şeytanı İlah –Rab Edinenler

“Gerçekten şeytanlar dostlarına, sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar. Eğer onlara uyarsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşanlar olursunuz” Enam; 6 / 121

“O, bir gurubu doğru yola iletti, bir guruba da sapıklık müstehak oldu. Çünkü onlar Allah'ı bırakıp şeytanları kendilerine dost edindiler. Böyle iken kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar.” Âraf; 7 / 27,30

Kim Allah'ı bırakır da şeytanı dost edinirse elbette apaçık bir ziyana düşmüştür. Nisa; 4 / 119

bc) Putları İlah – Rab Edinenler

“Hiçbir şeyi yaratamayan ,-üstelik-kendileri yaratılan şeyleri Allah'a(cc) ortak mı koşuyorlar?” “Halbuki edindikleri ilahlar ne onlara yardım edebilirler,ne de kendilerine yardım edebilirler.” “Onları doğru yola çağırırsanız size uymazlar.onları çağırırsanız da susansız da sizin için birdir.” "Allah'ın dışındaki yalvardıklarınız tıpkı sizin gibi birer kul, birer yaratıkdırlar. Eğer onlara ilişkin düşünceniz doğru ise, çağırın onları da, size karşılık versinler bakalım. " "Onların yürüyecek ayakları mı var, tutacak elleri mi var, görececek gözleri mi var, yoksa işitecek kulakları mı var? De ki, Allah'a koştuğunuz ortakları çağırınız, sonra hiç göz açtırmaksızın bana karşı tuzak kurunuz. " "Benim dostum, koruyucum Kitab'ı (Kur'an-ı indiren Allah'tır. O iyileri dost edinir, koruması altında tutar. " "O'nun dışındaki yalvardıklarınız ne size yardım edebilirler, ne de kendilerine yardım edebilirler. " "Eğer onları doğru

yola çağırırsanız işitmezler, onları sana bakar gibi görürsün, fakat görmezler. " Araf; 7 / 191-198

“Onlar: Seni tenzih ederiz. Seni bırakıp da başka dostlar edinmek bize yaraşmaz; fakat sen onlara ve atalarına o kadar bol nimet verdin ki, sonunda seni anmayı unuttular ve helâki hak eden bir kavim oldular, derler.”⁷⁸

“Dikkat et, hâlis din yalnız Allah'ındır. O'nu bırakıp kendilerine bir takım dostlar edinenler: Onlara, bizi sadece Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz, derler. Doğrusu Allah, ayrılığa düştükleri şeylerde aralarında hüküm verecektir. Şüphesiz Allah, yalancı ve inkârcı kimseyi doğru yola iletmez.” Zümer; 39 / 3

“Ötelerinde de cehennem vardır. Kazandıkları şeyler de, Allah'ı bırakıp edindikleri dostlar da onlara hiçbir fayda vermez. Büyük azap onlarıdır.” Casiye; 45 / 10

“O, zararı faydasından daha (akla) yakın olan bir varlığa yalvarır. O (yalvardığı), ne kötü bir yardımcı, ne kötü bir dosttur!” Hac; 22 / 13

bd) Hevasını İlah - Rab - Edinenler

“Nefsinin arzusunu ilah-rab- edinen ve allah'ın (cc) halini bildiği için saptırdığı, kulağını vekalbini mühürlediği,gözüne de perde çektiği kimseyi gördünmü?Şimdi onu Allah'tan (cc) başka kim doğru yola eriştirebilir?Hala düşünüp ibret almayacakmısınız.” Casiye; 45 / 23

“İhtiraslarını ilah edinen kimseyi görüyor musun? Onu doğru yola iletme sorumluluğunu sen mi üstleneceksin?” Furkan; 25 / 43

⁷⁸ Furkan; 25 / 18

“Eğer sana cevap vermezlerse bil ki onlar, keyiflerine uyuyorlar. Allah'dan bir yol gösterici olmaksızın kendi hevesine uyandan daha sapık kim olabilir? Elbette Allah, zalim kavmi doğru yola iletmez.” Kasas; 28 / 50

3- İDARE ETME-İŞİ ÜZERİNE ALMA

"O işbaşına geçtiği – işi üzerine aldığı -zaman yeryüzünde bozgunculuk yapmaya, ekini ve nesli yok etmeye koşar. Allah bozgunculuk yapanı sevmez." Bakara; 2 / 205

“Allah'ın dokunulmaz saydığı cana, gerekçesiz olarak kıymayınız. Gerekçesiz olarak öldürülen kimsenin aile temsilcisine,- velisine -yetki tanıdık. Ama o da `cana karşılık can' sınırlarını aşmasın. Çünkü yasalar kendisine arka çıkmıştır”. İsrâ;17 / 33

“Onlar Mescid-i Haram'ın *mütevellîleri* olmadıkları halde (müminleri) oradan geri çevirirlerken Allah onlara ne diye azap etmeyecek? Oranın *mütevellîleri* takvâ sahiplerinden başkaları değildir. Fakat onların çoğu bunu bilmez.” Enfal ; 8 / 34

“Allah'a and içerek birbirlerine dediler ki: Gece ona ve ailesine baskın yapalım; sonra da *velisine*: "Biz (Sâlih) ailesinin yok edilişi sırasında orada değildik, inanın ki doğru söylüyoruz" diyelim.” Neml; 27 / 49

4-YARDIM ETMEK

"Çocuk edinmeyen, hakimiyette ortağı bulunmayan, âcizlikten ötürü bir *yardımcıya* da ihtiyacı olmayan Allah'a hamd ederim" de ve tekbir getirerek O'nun şanını yücelt!" İsrâ; 17 / 111

“Size ne oldu da Allah yolunda ve "Rabbimiz! Bizi, halkı zalim olan bu şehirden çıkar, bize tarafından bir sahip gönder, bize katından bir yardımcı yolla!" diyen zavallı erkekler, kadınlar ve çocuklar uğrunda savaşmıyorsunuz!” Nisa; 4 / 75

5-YÜZ ÇEVİRME -GERİ DÖNÜP GİTMEK

“Eğer kâfirler sizinle savaşsalar, arkalarına dönüp kaçarlardı. Sonra bir dost ve yardımcı da bulamazlardı.” Fetih; 48 / 22

“Onlar cimrilik edip insanlara da cimriliği emrederler. Kim yüz çevirirse şüphesiz ki Allah zengindir, hamde lâyıktır.” Hadid; 57 / 24

“Andolsun, onlar-ibrahim ve yanındakiler- sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü arzu edenler için güzel bir örnektir. Kim yüz çevirirse şüphesiz Allah, zengindir, hamde lâyıktır.” Mümtehne; 60 / 6

“Eğer tevbe ederlerse onlar için daha hayırlı olur. Yüz çevirirlerse Allah onları dünyada da, ahirette de elem verici bir azaba çarptıracaktır. Yeryüzünde onların ne dostu ne de yardımcısı vardır.” Tevbe; 9 / 74

“İnsanlardan bir kısım beyinsizler: Yönelmekte oldukları kiblelerinden onları çeviren nedir? diyecekler. De ki: Doğu da batı da Allah'ındır. O dilediğini doğru yola iletir”. Bakara; 2 / 142

“Artık bundan sonra her kim dönerse işte onlar yoldan çıkmışların ta kendileridir.” Âli imran; 3 / 82

“Kim Resûl'e itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur. Yüz çevirene gelince, seni onların başına bekçi göndermedik.” Nisa; 4 / 80

“Salih o zaman onlardan yüz çevirdi ve şöyle dedi: Ey kavmim! Andolsun ki ben size Rabbimin vahyettiklerini tebliğ ettim ve size öğüt verdim; fakat siz öğüt verenleri sevmiyorsunuz.” Araf; 7 / 79

“(Şuayb), onlardan yüz çevirdi ve (içinden) dedi ki: "Ey kavmim! Ben size Rabbimin gönderdiği gerçekleri duyurdum ve size öğüt verdim. Artık kâfir bir kavme nasıl acırım!" Âraf; 7 / 93

“Onlardan yüz çevirdi, "Ah Yusuf'um ah!" diye sızlandı ve kederini içine gömmesi yüzünden gözlerine boz geldi.” Yusuf; 12 / 84

“Hakikaten bize vahyolundu ki: (Peygamberleri) yalanlayan ve yüz çevirenlere azap edilecektir.” Taha; 20 / 48

“Firavun ordusuyla birlikte yüz çevirmiş: "O, bir büyücüdür veya bir delidir" demişti.” Zariyat; 51 / 39

Veli “kelimesinin bu manaya kullanıldığı başka ayetler de var.”⁷⁹

Allah'tan ve Rasulünden yüz çevirenler

“Ey kavmim! Rabbinizden bağış dileyin; sonra da O'na tevbe edin ki, üzerinize göğü (yağmuru) bol bol göndersin ve kuvvetinize kuvvet katsın. Günah işleyerek (Allah'tan) yüz çevirmeyin.” "Eğer yüz çevirirseniz şüphesiz ki benimle size gönderileni size bildirdim. Rabbim (dilerse) sizden başka bir kavmi yerinize getirir de O'na hiçbir zarar veremezsiniz. Çünkü benim Rabbim her şeyi gözetendir." Hud; 11 / 52,57

“Allah'a itaat edin, Peygamber'e de itaat edin. *Yüz çevirirseniz* bilin ki, elçimize düşen apaçık bir duyurmadır.” Teğabün; 64 / 12

“İşte sizler, Allah yolunda harcamaya çağırılıyorsunuz. İçinizden kiminiz cimrilik ediyor. Ama kim cimrilik ederse, ancak kendisine cimrilik etmiş olur. Allah zengindir, siz ise fakirsiniz. Eğer O'ndan *yüz çevirirseniz*, yerinize sizden başka bir toplum getirir, artık onlar sizin gibi de olmazlar.” Muhammed; 47 / 38

⁷⁹ Abdalbâkî; *a.g.e.* 765

“De ki: Allah'a ve Resûlü'ne itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse bilsinler ki Allah kâfirleri sevmez.” Ali imran; 3 / 32

“Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlüne itaat edin, işittiğiniz halde O'ndan yüz çevirmeyin.” Enfal; 8 / 20

“(Bazı insanlar:) "Allah'a ve Peygamber'e inandık ve itaat ettik" diyorlar; ondan sonra da içlerinden bir gurup yüz çeviriyor. Bunlar inanmış değillerdir.” Nur; 24 / 47

“De ki: Allah'a itaat edin; Peygamber'e de itaat edin. Eğer yüz çevirirseniz şunu bilin ki, Peygamber'in sorumluluğu kendisine yüklenen (tebliğ görevini yapmak), sizin sorumluluğunuz da size yüklenen (görevleri yerine getirmeniz)dir. Eğer ona itaat ederseniz, doğru yolu bulmuş olursunuz. Peygamber'e düşen, sadece açık-seçik duyurmaktır.” Nur; 24 / 54

“Köre vebal yoktur, topala da vebal yoktur, hastaya da vebal yoktur. (Bunlar savaşa katılmak zorunda değildirler.) Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse, Allah onu altından ırmaklar akan cennetlere sokar. Kim de geri dönerse, onu acı bir azaba uğratar.” Fetih; 48 / 17

“Ayrıca, onu anlamamaları için kalplerine bir kapalılık ve kulaklarına bir ağırlık veririz. Sen, Kur'an'da Rabbinin birliğini yâdettiğinde onlar, canları sıkılmış bir vaziyette, gerisin geri dönüp giderler.” İsrâ; 17 / 46

“Kim Resûl'e itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur. Yüz çevirene gelince, seni onların başına bekçi göndermedik!” Nisa; 4 / 80

İmandan yüz çevirenler

“Eğer (imandan) yüz çevirirlerse, bilin ki Allah sizin sahibinizdir. O ne güzel sahip ve ne güzel yardımcıdır!” Enfal; 8 / 40

Allah'ın ayetlerinden yüz çevirenler

“Ve Rabbinizden mağfired dilemeniz, sonra da ona tevbe etmeniz için (indirildi. Eğer bu emrolunanları yaparsanız), Allah sizi, tayin edilmiş bir süreye kadar güzel bir şekilde yaşatır, fazlasını yapan herkese de iyiliğinin karşılığını verir. Eğer yüz çevirirseniz, ben sizin başınıza gelecek büyük bir günün azabından korkarım." Hud; 11 / 3

“(Resûlüm!) Kendilerine Kitap'tan bir pay verilenleri (yahudileri) görmez misin ki, aralarında hükmetmesi için Allah'ın Kitab'ına çağırılıyorlar da, sonra içlerinden bir gurup cayararak geri dönüyor.” Âli imran; 3 / 23

“Onlar bir mucize görürlerse hemen yüz çevirirler ve: Eskiden beri devam edegelen bir büyüdür,” derler.” Kamer; 54 / 2

“Gördün mü arkasını döneni?” Necm; 53 / 33

“Aksine yalan saymış ve yüz çevirmişti. İşte o, (Peygamber'in getirdiğini) doğru kabul etmemiş, namaz da kılmamıştı.” Kıyame; 75 / 31,32

Kafirlerden yüz çevirmek

“Onun için sen bir süreye kadar onlara aldırma. Sen bir zamana kadar onlara aldırma” Saffat; 37 / 174,178

“Çağıranın görülmemiş bir şeye çağırdığı gün, sen de onlardan yüz çevir.” Kamer; 54 / 6

“Eğer kâfirler sizinle savaşsalar, arkalarına dönüp kaçarlardı. Sonra bir dost ve yardımcı da bulamazlardı.” Fetih; 48 / 22

“Andolsun ki Allah, birçok yerde (savaş alanlarında) ve Huneyn savaşında size yardım etmişti. Hani çokluğunuz size kendinizi beğendirmiş, fakat sizi hezimete uğramaktan kurtaramamıştı. Yeryüzü bütün genişliğine rağmen size dar gelmişti, sonunda (bozularak) gerisin geri dönmüştünüz.

“Eğer sana bir iyilik erişirse, bu onları üzer. Ve eğer başına bir musibet gelirse, "İyi ki biz daha önce tedbirimizi almışız" derler ve böbürlenerek dönüp giderler.” Tevbe; 9 / 25,50

“Asânı at! Musa (asâyı atıp) onu yılan gibi deprenir görünce dönüp arkasına bakmadan kaçtı. (Kendisine dedik ki): Ey Musa! Korkma; çünkü benim huzurumda peygamberler korkmaz.”

“Şu mektubumu götür, onu kendilerine ver, sonra onlardan biraz çekil de, ne sonuca varacaklarına bak.”

“Bil ki sen ölümlere işittiremezsin, arkalarını dönüp giderlerken sağırlara da dâveti duyuramazsın.” Neml; 27 / 10,28,80

“Ve "Asânı at!" (denildi). Musa (attığı) asâyı yılan gibi deprenir görünce, dönüp arkasına bakmadan kaçtı. "Ey Musa! Beri gel, korkma. Çünkü sen emniyette olanlardansın" (buyuruldu).” Kasas; 28 / 31

“(Resûlüm!) Elbette sen ölümlere duyuramazsın; arkalarını dönüp giderlerken sağırlara o daveti işittiremezsin.” Rum; 30 / 52

“Hani cinlerden bir gurubu, Kur'an'ı dinlemeleri için sana yöneltmiştik. Kur'an'ı dinlemeye hazır olunca (birbirlerine) "Susun" demişler, Kur'an'ın okunması bitince uyarıcılar olarak kavimlerine dönmüşlerdi.” Ahkaf; 46 / 29

“Kendileri uykuda oldukları halde sen onları uyanık sanırdın. Onları sağa sola çevirirdik. Köpekleri de mağaranın girişinde ön ayaklarını uzatmış yatmakta idi. Eğer onların durumlarına muttali olsa idin dönüp onlardan kaçardın ve gördüklerin yüzünden için korku ile dolardı.” Kehf, 18/18

“Allah'a yemin ederim ki, siz ayrılıp gittikten sonra putlarınıza bir oyun oynayacağım!” Enbiya,; 21 / 57

"O gün arkanıza dönüp kaçacaksınız.Fakat sizi Allah'tan (O'nun azabından) kurtaracak kimse yoktur. Allah kimi saptırırsa, artık onu doğru yola iletecek de yoktur." Mü'min; 40 / 33

“Tekrar savaşmak için çekilme veya diğer bölüğe ulaşıp mevzi tutma durumu dışında, kim öyle bir günde onlara arka çevirirse muhakkak ki Allah'ın gazabını hak etmiş olarak döner. Onun yeri de cehennemdir. Orası,

varılacak ne kötü yerdir!” “Ey müminler! Toplu halde kâfirlerle karşılaştığınız zaman onlara arkanızı dönmeyin. kaçmayın.” Enfal; 8 / 15,16

“Andolsun, eğer onlar çıkarılsalar, onlarla beraber çıkmazlar; savaşa tutuşmuş olsalar, onlara yardım etmezler; yardım etseler bile arkalarını dönüp kaçarlar, sonra kendilerine de yardım edilmez”. Haşr; 59 / 12

“Onlar (ehl-i kitap) size, incitmekten başka bir zarar veremezler. Sizinle savaşa girecek olsalar, size arkalarını dönüp kaçarlar. Sonra kendilerine yardım da edilmez.” Âli imran; 3 / 111

“Andolsun ki daha önce onlar, sırt çevirip kaçmayacaklarına dair Allah'a söz vermişlerdi. Allah'a verilen söz mesuliyeti gerektirir!” Ahzab; 33 / 15

Yönelme

“Doğu da Allah'ındır batı da. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü (zâtı) oradadır. Şüphesiz Allah(cc) rahmeti ve nimeti geniş olandır. O her şeyi bilendir.” Bakara; 2 / 115

“ (Ey Muhammed!) Biz senin yüzünün göğe doğru çevrilmekte olduğunu (yücelerden haber beklediğini) görüyoruz. İşte şimdi, seni memnun olacağın bir kıbleye döndürüyoruz. Artık yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. (Ey müslümanlar!) Siz de nerede olursanız olun, (namazda) yüzlerinizi o tarafa çevirin. Şüphe yok ki, ehl-i kitap, onun Rablerinden gelen gerçek olduğunu çok iyi bilirler. Allah onların yapmakta olduklarından habersiz değildir.” Bakara; 2 / 144

“Herkesin yöneldiği bir kıblesi vardır. (Ey müminler!) Siz hayır işlerinde yarışın. Nerede olursanız olun sonunda Allah hepinizi bir araya getirir. Şüphesiz Allah her şeye kadirdir” Bakara; 2 / 148

“Nereden yola çıkarsan çık (namazda) yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir-yönelt. Bu emir Rabbinden sana gelen gerçektir. (Biliniz ki) Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir.” Bakara; 2 / 149

(Evet Resûlüm !)” Nereden yola çıkarsan çık (namazda) yüzünü Mescid-i Haram'a doğru çevir. Nerede olursanız olunuz, yüzünüzü o yana çevirin ki, aralarından haksızlık edenler (kuru inatçılar) müstesna, insanların aleyhinizde (kullanabilecekleri) bir delili bulunmasın. Sakın onlardan korkmayın! Yalnız benden korkun. Böylece size olan nimetimi tamamlayayım da doğru yolu bulasınız”. Bakara; 2 / 150

“İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı tarafına çevirmeniz değildir. Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki, Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara, peygamberlere inanır. (Allah'ın rızasını gözeterek) yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere sevdiği maldan harcar, namaz kılar, zekât verir. Antlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirir. Sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabreder. İşte doğru olanlar, bu vasıfları taşıyanlardır. Müttakîler ancak onlardır!” Bakara; 2 / 177

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

A- KURAN'I KERİM'DE DOST ÇEŞİTLERİ

Çok boyutlu bir kavram olan velayetin-dostluğun-Allah'(cc)tan kullarına,kullardan Allah'a (cc) olmak üzere iki boyutu vardır.İnsan Allah'a (cc) isyan ederse “Velî” olma ehliyetini kaybeder. İsyanın küfürle noktalanması halinde ise; dostluktan, sevgiden bahsetmek mümkün değildir.Allah'la (cc) kul arasında olması gereken dostluğun ispatı şirk ve küfürden tamamen uzak bir tevhit inancıdır.

İşte bu gerçek, çalışmamıza aldığımız ayetlerde en güçlü ifade ile ortaya konulmaktadır

“De ki; "Allah (cc)'dan başkasını mı dost edineyim ki, O göklerin ve yerin yoktan var edicisidir, yedirir, fakat yedireni yoktur. " De ki; "Müslümanların ilki olmam emredildi, bana `Sakın Allah'a ortak koşanlardan olma' denildi." “De ki; "Eğer Rabbimin buyruklarına karşı gelirim büyük günün azabından korkarım.” Enam; 6 / 14,15

Bu iki ayeti kerimede Cenabı Hak yüce Resulüne; kendisinden başkasını dost edinmemesini ve sebep ne olursa olsun bu dostluğunda kimseyi O'na ortak koşmamasını emretmektedir.

Seyit Kutup'un⁸⁰ tefsirinde bu ayeti kerimelere getirdiği yorum da bu doğrultudadır.

“Yüce Allah'ı dost (veli) edinmek şu anlamları da ifade eder: Yüce Allah'ı Rabb, efendi ve ibadet sunma makamı edinmek; O'nun ortaksız egemenliği altına girip sırf O'na boyun eğmek; ibadet amaçlı davranışları sırf O'na yöneltmek; yardım istenecek ve güvenilecek dayanak olarak

⁸⁰ Kutub; a.g.e, V, 122

sırf O'nu tanımak; zor anlarda sırf O'na başvurmak. İşte kelimenin tüm bu anlamları ile yüce Allah'ı veli edinme,dost bilme meselesi inanç meselesinin ta kendisidir. Yani ya sırf yüce Allah (cc), kelimenin bütün anlamları ile veli edinilecek, dost bilinecek ki, bu İslâm'dır.. ya da bu anlamların herhangi birinde yüce Allah'a bir başkası eş tutulacak ki, bu da aynı kalpte Müslümanlıkla bir arada barınması mümkün olmayan müşrikliktir!

Allah (cc) varken böyle bir şey düşünülebilir mi? Yüce Allah'tan (cc) başka birini dost edinmek, -eğer bu dost edinmenin amacı yardım görmek ve destek sağlamak ise- hangi mantığa sığar! Çünkü göklerin ve yerin yaratıcısı yüce Allah'tır (cc), göklerin ve yerin egemenliği O'nun tekelindedir. Eğer bu dost edinmenin amacı rızka kavuşmak, besin kaynakları elde etmek ise göklerde ve yerde yaşayan canlıların tümüne rızık veren, yiyecek sağlayan yine yüce Allah'tır (cc).

O halde rızık verme yetkisini tekelinde bulunduran mutlak egemenin dışındaki birini dost edinmenin ne gibi bir gerekçesi olabilir?:

Eğer bir kimse; Allah'tan (cc) başkasını dost edinir,başka yaratan ve rızık veren olduğunu kabul eder O'na ortak koşarsa Rabbinin buyruklarına karşı gelmiş olur.

Mevdûdî⁸¹ ise bu ayetlerin tefsirinde Allah'tan (cc) başkalarını veli edinmenin farklı bir boyutunu ele almaktadır.

“Müşriklerin Allah'ın yanısıra tanrılar olarak kabul ettikleri herşey kendi bağlılarını beslemek yerine, onlardan beslenmek durumundadır. Hiçbir Firavun uyruğundan vergi almadıkça çevresini kuramaz; hiçbir aziz,

⁸¹ Mevdûdî, a.g.e. I, 469

kendisine tapınanlar onun için bir mozole inşa etmedikçe tapınmaya değer görülmez. Hiçbir tanrı, bağluları putunu yapıp, onu büyük bir tapınağa yerleştirip süslemedikçe bir tanrı olamaz. Demek oluyor ki, tüm yapay tanrılar hizmetçilerine muhtaçtır. Kimseye muhtaç olmayıp, her şeyin kendisine muhtaç bulunduğu yalnızca O Allah'tır, hiçbir destekçisinin desteğine muhtaç değildir.“

1-ALLAH'IN (CC) DOSTLARI

“Biliniz ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur; üzülmeyecekler de onlar.⁸²

“Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların dostları da tâğuttur, onları aydınlıktan alıp karanlığa götürür. İşte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada devamlı kalırlar.” Bakara 2/257

a) Peygamberler

“Eğer ikiniz de Allah'a tevbe ederseniz, (yerinde olur). Çünkü kalpleriniz sapmıştı. Ve eğer Peygamber'e karşı birbirinize arka verirseniz bilirsiniz ki onun dostu ve yardımcısı Allah, Cebrail ve müminlerin iyileridir. Bunların ardından melekler de (ona) yardımcıdır.” Tahrim, 66/4

b) Mü'minler

Allah'ın (cc) müminleri dost edinebilmesi için; müminlerin yerine getirmeleri gerekli birtakım itikadî ve amelî şartlar ve sahip olmaları gereken bazı özellikler vardır.Seyit Kutup⁸³ bunların bir kısmını

⁸² Yunus; 10 / 62

⁸³ Kutub; a.g.e. V, 123

tefsirinde şöyle izah etmektedir.

“Müslüman olmamın, müşrik olmamamın ve Allah (cc) tarafından sevilmenin kesin ve somut anlamı yüce Allah’tan başkasını dost (veli) edinmemektir. Yüce Allah’tan başkasını hangi anlamda olursa olsun dost edinmek müşrikliktir ve müşriklik asla Müslümanlıkla bağdaşmaz, Müslümanlığın yerine geçemez. Yüce Allah tek ve ortaksız bilinecek, bütün bu konularda mutlak egemenliği onaylanarak başka birinin bu alanların herhangi birinde O'na ortak olabileceği iddiası kökten reddedilecek, hem duygusal hem de ameli bağlılık gelenekte ve dinde O'nun rakipsiz otoritesine dayandırılacak, ya bütün bunlar olacak ki, bu İslâm'dır; ya da bu konuların herhangi birinde yüce Allah'a, bir başkası ortak sayılacak ki, bu da müşrikliktir ve asla müşriklik ile İslâm aynı kalpte bir araya gelemez.

Bu sevginin iteat boyutunu Fadlullah şötle belirtiyor. Sevginin en güzeli Allah’a (cc) duyulan sevgidir.

Sevilmenin en güzeli de Allah (cc) tarafından sevilmedir. İhlâslı bir şekilde sevme mücerred bir duydu olmayıp; O'nun emirlerine tam teslimiyettir. Bu sevgi ve teslimiyetin karşılığı olarak Allah’tan (cc) kula yansıyan ise; Allah’ın (cc) rızası ve kulunu lütuflara boğmasıdır. Sevme kavramı dahil İslâm’ın bütün kavramları ve hükümleri uygulama çizgisiyle uyum içindedir. Çünkü; Allah’a (cc) iman sırf düşünce planında kalan soyut bir tavır ve tutum ifade etmez. Bilakis iman; düşünceden bilince ve kesin bir inanca dönüşen bir tavır ve tutumu ifade eder. Bu iman ile insan, Allah’ın (cc) yüceliğini, kudretini, bilgisini, hikmetini, rahmetini, nimetlerini ve bütün sıfatlarını derin bir sevgi ırmağından coşan samimi bir duyarlılık içinde, feyz verici manevi bir havada kavrayacaktır. Böylece inanç sistemi, kul ile yaratıcısı olan Allah (cc) arasında dostane, sıcak ve samimi bir ilişkiye dönüşür. Kişinin kendi

benliği içinde boğulmasına neden olan bir donukluğa dönüşmez. Hayat gereği içinde etkinliğini ve hareketliliğini sürdürür. Kendisini manevi yönden faal bir atmosfere sokar. Güzel bir eylem ve bilinçli bir bağlılıkla somutlaşan, hareket ve mücadele içine girer. Sürekli olarak Allah'ın (cc) çizgisinde yürümeye yönelir. Zaten gerçek sevginin somutlaşmasını sağlayan çizgi de budur.⁸⁴ Rabbimiz, bu çizgiyi K.Kerimde “Sırat-ı Müstakim” diye adlandırıyor ve bu çizgiyi muhafaza edenleri sevdiğini ilan ediyor. Biz de Allah'ın (cc) bu sevgisini hak eden mü'minleri ayetler ışığında sıralamaya çalışacağız.

ba) Muhsinler

İhsan: Allah'ın (cc) nurunu basiret nuruyla gözlemleyip kulluğu yalnızca O'na yapmaktır. “Hayır”dan gerekli olan şeyi yerine getirmektir. Şeriat'ta ise; Allah'ı (cc) görüyormuşcasına ibadet etmektir. Zira sen O'nu görmüyorsan da O seni görüyor.⁸⁵ Ayrıca ihsan; güzellik ve başkalarına nimet vermek anlamına da gelir.⁸⁶ Zengin anlamlar ifade eden ihsan kavramı; bir yönüyle Allah'a (cc) yapılan şuurlu ve yakîn derecesindeki kulluğu, bir yönüyle de Allah'tan (cc) kullara ve kullardan kullara yapılan her türlü iyilik ve yardımı da içerir. Rabbimiz aşağıdaki âyet-i kerîmede hem ihsanda bulunduğunu hem de ihsan edenleri sevdiğini bizlere duyuruyor.

“Böylece Allah dünya sevabını da ahiret sevabının güzelliğini de onlara verdi. Allah ihsan eden -iyilikte bulunan- Muhsinleri sever.”⁸⁷

Yüce Allah (cc) şu ayette de müminleri her zaman başkalarına iyilik ve ihsana teşvik ederken yine onları sevdiğini belirtmektedir.

⁸⁴ Fadlullah Muhammed Hüseyin, *Min Vahyil Kur'an*, (trc.C.Ağaç-M.Tan) İstanbul,1991, V, 195

⁸⁵ Cürçani, Seyyid Şerif Ali b. Muhammed; Kitâb'u t-Ta'rifât; Beyrut,1995, 12

⁸⁶ Isfahânî, *a.g.e.* 236

⁸⁷ Âli İmran, 3 / 148

“Onlar, bollukta da darlıkta da infak edenler,öfkelerini yenenler, insanlar (daki hakların) dan bağışlama ile (vaz) geçenlerdir. Allah iyilik yapan Muhsinleri sever.”⁸⁸

Ayet, amelinde ihsan yapan bütün iyilik severleri kapsamaktadır. Bilinmelidir ki; ihsan İslam’ın kemâлиндendir.⁸⁹ Allah’ın (cc.) sevgisini kazandıracak en güzel eylemlerden birisi de; Allah (cc.) yolunda ihsan halinde infakta bulunmaktır. Yani “*İnfâkımız İhsanla İhsânımız infakla olmalıdır.*” İnfaktaki ihsan halini şu ayet açıklamaktadır. “Allah yolunda infak edin ve kendinizi kendi ellerinizle tehlikeye atmayın. İyilik -İhsan- edin şüphesiz Allah iyilik edenleri sever.”⁹⁰ İstanbul kuşatmasında düşmanın içine yalın kılıç giren bir asker için _ “kendisini tehlikeye attı.” Dediklerinde Ebû Eyyûb el-Ensârî (ra.): Esas tehlikenin Mü’minler’in cihâdı terk ederek mallarıyla uğraşmaları olduğunu söyledi. O’na göre tehlike; bireysel anlamda malların ıslahıyla uğraşıp cihâdı terk etmektir.Tehlikeden kurtulmak ise; cihat etmek,muhtaçlara yardım ve ameller konusunda Allah’a (cc) ihsan halinde iteate sarılmaktır.⁹¹

Harcamanın infak yerine ihsan kelimesiyle ifade edilmesi, Allah (cc.) yolunda en güzel şeyleri tasadduk etmeye mü’minleri teşvik içindir. “ Ey iman edenler, kazandıklarınızın ve topraktan size çıkardıklarımızın temizinden ve helalinden karşılık gözetmeden ve gönüllü olarak Allah yolunda hayra harcayınız. Kendinizin gözünüzü yummadan - burun kırıştırmadan- alamayacağınız kötü şeyleri -malları-hayır diye infak etmeye yeltenmeyin. Allah’ın zengin olduğunu, hiç bir şeye muhtaç

⁸⁸ Âli İmran; 3 / 134

⁸⁹ Yazır, a.g.e. I, 372

⁹⁰ Bakara, 2 / 195

⁹¹ Âlûsî, Şihâbüddîn Mahmûd; *Rûhu'l- Maânî fi Tefsîri'l- Kur'âni'l- Azîm ve's- Sebi'l- Mesânî*; I-XV, Beyrut, 1994, I, 474-475

olmadığını ve öğülmeye layık olduğunu biliniz.”⁹² ayeti mü’minleri mallarının en güzelini, bir zengine sadaka veriyormuş gibi vermelerini teşvike en güzel örnektir. Çünkü mallarını ihsan derecesinde infak edenler verdikleri sadaka ve infakları Allah’a (cc) verdiklerini ve en azından bu yaptıklarını Allah’ın (cc) gördüğünü bilirler. İşte bu yaptıklarını niyetli bir şekilde sırf kulluk bilinciyle yapan iyilik sever -muhsin- insanları Allah (cc) sever.

bb) Mücahitler

Cihad, Allah’ın (cc)kullarına emrettiği muhkem farzlarından biridir. Buna delil olarak, Kuran-ı Kerimdeki cihad eden peygamber kıssaları, Peygamber Efendimiz (sav) in pratiği ve konuyla ilgili birçok ayeti kerime gösterilebilir.⁹³ Kelime olarak “cühd”den; güç ve tagat anlamında tüm gayreti göstermek veya “cehd”den; yapılan işte, çalışmada aşırılık ,ilerilik ⁹⁴ anlamına gelen Cihad kavramsal olarak; Kafirlerle savaşmak uğrunda ve onlara karşı savunma yapmak için can, mal ve dil ile bütün gücü, takati ortaya koymaktır.⁹⁵ Allah’ın dinini izzetli kılmak ve kullardan her türlü bozguncu eylemi defetmek için hakk olan dine davet ve yerine göre fiilî müdahaleye de cihad denir.⁹⁶ Cihad kavramı Allah (cc) yolunda dinin prensiplerini yayma ve onu müdafa etmekle bağlantılıdır. Kıtal –savaş- cihadın lazımı değildir. Bu ibadet; kelime ve davetle güzel örnekleme ve önderlikle, münkeri reddetmeyi açıklamakla ve savaşmakla olur.⁹⁷

Cihad, Allah Rasülü’nün talim ettiği, sahabenin tatbik ettiği üzere

⁹² Bakara, 2 / 267

⁹³ Müddesir; 74 / 2, 5, Şuara; 26/3, 39, 41, 214, Ankebut; 29 / 6, 69, Furkan; 25 / 52, Nahl; 16 / 82, 110, 125 Kehf; 18 / 6, Hicr; 15 / 94,

⁹⁴ Zuhaylí, Vehbe; *İslam Fıkhı*, VIII, 177

⁹⁵ Yazır, *a.g.e.* II, 690, 691

⁹⁶ Ganîmi, Abdulgânî; *El- Lübbâb fi Şerhi'l- Kitâb*, Beyrut, trs, 241

⁹⁷ Behiy, Muhammed, *Min Mefâhîmi'l- Kur’ân fil- Akâde ve’s-Sülûk*; trs. 211, 213

Müslümanların bütün benliği ile giriştiği, huşuş teslimiyet ve iffetle uyguladığı en büyük ibadettir. Cihadı kuşanan müslüman, tüm dünya hayatını elinin tersiyle itmiş ve şehadeti en büyük gayesi edinmiştir.⁹⁸ Farziyeti; Müslüman, akıllı, bülüğa ermiş, özgür ve cihada mani hallerden uzak olmak ve yerine göre maddi kaynak temini olan⁹⁹ cihad; müsteşriklerin ve onların güdümündeki kötü niyetli kişilerin iddia ettikleri gibi dünyayı kana boyamak değil, bilakis bütün prensiplerinde güzeli emreden İslam'ın bu emri de güzelliklerle dolu ve "Mutlak Güzeli" in hakimiyeti içindir. Dolayısı ile cihad'ın gayesi; Din özgürlüğünü gerçekleştirmek ve bu özgürlüklerle insan arasına giren engelleri ortadan kaldırmaktır. Böyle yüce bir gaye için mücadele edenleri Allah (cc) elbette sever. Aşağıdaki ayet bu gerçeğin en büyük delilidir.

"Hiç şüphesiz Allah, kendi yolunda, birbirine kenetlenmiş bir bina gibi saf tutarak çarpışanları sever."¹⁰⁰ Tevhit'ten sonra en çok emir tekrarı yapılan ibadet olan cihat, bütün ibadetlerin zâhirî ve bâtinî tüm özelliklerini içine alır. Çünkü cihadın faydası umûmîdir. Cihat'ta, Allah'a (cc) muhabbet, ihlas, tevekkül, can ve malı infak, sabır, zühd, Allah'ı (cc) zikir ve daha bir çok ibadet vardır. Allah (cc) için samimiyetle cihat eden bir kul bu ibadetlerin hepsini birden yapmış olur. Allah (cc) da o kulunu sever.

bc) Peygambere tâbi olanlar

Bir şeyi yada bir kimseyi sevenin gayesi o'na yakın olmak ve kavuşmaktır. Dolayısıyla seven sevdiğinin rızasına ermek ve gazabından korunmak ister. Bu da iteatı, suç ve gûnahtan kaçınmayı gerektirir. Seven sevdiğinin emirlerini yerine getirmek zorundadır. Sevgi bunu gerektirir.

⁹⁸ Havva, Said, *el- Esas fi-s Sünne*, II, 384

⁹⁹ Zuhaylî, *a.g.e.* VIII, 181

¹⁰⁰ Saf; 61 / 4

Allah'ı (cc) sevdiğini iddia eden biride onun emirlerini yerine getirmelidir ki sevgi karşılıklı olsun. Kendisini sevdiklerini iddia edenlere Yüce Allah'ın (cc) verdiği cevap bunu en güzel şekilde ifade etmektedir.

“De ki: Eğer Allah'ı (cc) seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da (cc) sizi sevsin ve suçlarınızı bağışlayarak örtsün. Allah çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir.”¹⁰¹

Allah (cc) bu ayette sevgisinin şartı olarak Rasülüne iteatı ve tâbi olmayı göstererek Peygambere iteatle Allah'ı sevmek ve Allah'ın sevmesi arasında bir ilgi kuruyor. Dolayısıyla Allah (cc) peygamberine tâbi olan mü'min kullarını sever.

bd)- Sabredenler

Hapsetmek, darlıkta tutmak, aklın ve dinin onaylamadığı konularda nefsi tutmak, el çekmek¹⁰² manalarına gelen sabır; Musibetlerin acısından dolayı ne Allah'a (cc) ne de başkalarına şikayette bulunmaktır.¹⁰³ Sabır; Duygu ve arzuları kontrol altında tutmak, acelecilik, şaşkınlık, ümitsizlik ve açgözlülükten sakınmak, soğuk kanlı olmaktır. Düşünceli kararlara varıp, tehlike ve zorluk anında sebat göstermek, enaşırı kışkırtma anında bile yanlış adım atmamaktır. Çok büyük bela ve kötü durumda olduğunda dengeyi kaybetmemek ve dünyevî kazanç ve menfaatler elde etmeye ve nefsin eğilimlerine kendini kaptırmamaktır.¹⁰⁴

Bu anlamda sabır, pısrık bir davranış olamayıp bilakis Allah'tan (cc) gelen bela ve musibetlere karşı kulluk bilincini elden bırakmadan onları rıza ile karşılamak olduğu gibi, küfür ehlinde gelen şiddete karşı

¹⁰¹ Ali İmran, 3 / 31

¹⁰² Isfahânî, *a.g.e.* 474

¹⁰³ Cürcânî, *a.g.e.* 131

¹⁰⁴ Mevdûdî, *a.g.e.* II, 159

ise dirençli olmak geriye dönüş yapmadan hedefi gözetlemektir. Çünkü sabır Peygamberler ve onların yolunun kutlu takipçilerinin ahlakıdır. Bu ahlakın Kur’andaki ifadesini ve Allah’ın (cc) sabreden kullarını sevdiğini şu ayette net bir şekilde bulmaktayız.

“Nice Peygamberler vardır ki; Olarla birlikte bir çok Allah dostları savaştılar.Allah (cc) yolunda başlarına gelenlerden dolayı yılmadılar, zayıflık göstermediler, boyun eğmediler.Allah Sabredenleri sever.”¹⁰⁵

Allah’ın (cc) emirlerine iteatte, Yasaklarından kaçmada, Bela ve musîbetlere dayanmada sabır olmak üzere üç yönü ¹⁰⁶olan sabır, K.Kerimde yüzden fazla yerde kullanılmış ve her kullanıldığı yerde de ayrı anlamlar ifade etmiştir. Ömür boyu günaha tahrik ve teşvik ne kadar kuvvetli olursa olsun nefsin günah arzusuna karşı koymak, Her türlü baskı ve tehditlere rağmen Hakka tapmak ve hakk yolunda ısrar etmek, Doğru söz söylemek, dürüst olmak ve doğru hareket etmek ve doğrularla beraber olmak konusunda karşılaşılan her nevi zarar, eziyet ve çileyi seve seve kabul etmek ve Kötülüklerden ve kötülerle beraber hareket etmekten elde edilebilecek her türlü yarar ve zevkten mahrum kalmayı göze alabilmek te sabırdır.

Mevdûdî, ¹⁰⁷ Peygamber (sav) in hayatını anlatırken sabrın; en kötü şartlarda bile dini yüceltme ve yayma çabalarından zerre kadar geri çekilmemek ve muhaliflere taviz vermemek olduğunu belirtiyor. Bu kadar erdemi içerisinde barındıran “Sabır Ahlakı” ile ahlaklanmış insanları Allah (cc) elbetteki sever ve kendisine veli edinir.

¹⁰⁵ Âli İmran, 3 / 146

¹⁰⁶ İbn Kayyım el-Cevziyye, Şemseddin Ebû Abdullah Muhammed b. Ebûbekir; Medâricü’s- Sâlikîn, I-III, Beyrut, 1995, II, 163

¹⁰⁷ Mevdûdî, *Tarih Boyunca Tevhit Mücâdelesi ve Hz.Peygamberin Hayatı*, I-II (trc.A. Asrar) İst. 1983, I, 394

be) Tевbe Edenler

Tevbe: Çirkinliği sebebiyle günahı en güzel bir şekilde terketmektir. Özür beyan etme şekillerinin en güzelidir. Kişinin kendisinden meydana gelen bu çirkin işten dolayı pişman olmasıdır.¹⁰⁸ Tевbe; Pişmanlık, geçmiş hataların verdiği iç sancısı, gönülde alevlenen bir ateş, ciğerde iyileşmeyen bir yaradır. Eziyet veren bir elbiseyi – huyu- atıp faydalı olanı giymek, kötü huy ve davranışları iyileri ile değiştirmektir.¹⁰⁹

Tevbe, menfiden müsbete doğru değişimin hem kararını hem de pratiğini oluşturduğu için *tevbelerimizi günahlarımız bizi terk etmeden biz günahlarımızı terk ederek yapmalıyız*. Bu kararı mecbur kaldığımız için değil tevbe etmemiz gerektiği için vermeliyiz. Hiç kimsede bu karardan muaf değildir. Her kulun mutlaka tevbe edeceği bir hatası , günahı vardır. Temizlenmesi ve tevbe etmesi gerekir. Gelmiş geçmiş bütün günahı bađışlanmış¹¹⁰ peygamber (sav) günlük en az yetmiş defa rabbinden bağışlanma dilediğini ifade ediyorsa günaha batmış kulların bunu daha çok ve mutlaka yapması gerekir her halde.

Yaşar Nuri Öztürk tasavvuf adlı eserinde, herkesin tevbesinin farklı olduğunu belirterek; İnsanlardan kimi günahına, kimi gafletine, kimi tüm masivaya ve kimide bizzat tevbesine tevbe eder.¹¹¹ diyor.

Tevbenin tevbe olabilmesi için birtakım şartlar ve kurallar da vardır. Yukarda da belirttiğimiz gibi *günahlar bizi terk etmeden bizim günahları terk etmemiz* şart olduğu gibi tevbenin Hakikati de üçtür; kişinin geçmişte yapmış olduğu hata ve günahlara pişman olması, yaşamış olduğu an içinde onları tamamen terk etmiş olması ve gelecekte bir daha onlara asla

¹⁰⁸ İsfehâni, a.g.e. 169

¹⁰⁹ Havva, Said, *Nefis Tezkiyesi*, (trc. B.A. Bilgiç), İst.trs, 373

¹¹⁰ Fetih; 48 / 2

¹¹¹ Öztürk, Yaşar Nuri, *Kur'ân-ı Kerim ve Sünnete Göre Tasavvuf*, İst. 1979, 180

dönmemesidir. Bu kararlı tutum neticesinde “Allah (cc) tevbe edenleri ve temizlenenleri sever.”¹¹² ayet’inin ve tevbenin kabul olduğunun sırrı ortaya çıkar ki bunun alametleride; Tevbe ettikten sonraki durumunun önceki halinden daha hayırlı olması ve kendisini devamlı bir korku halinin bürüyüp bir an bile Allah’ın (cc) azabından emin olmaması, pişmanlık ve korkudan kalbinin parçalanır gibi olmasıdır.¹¹³

Tevbenin kurallarından bazılarıda şunlardır, Geçmiş günahlardan pişmanlık, farzları ifâ, her türlü zulmü terk, hasımlarla helalleşme, bir daha günaha dönmemeye azim, nefsi günahla büyüttiği gibi Allah’a (cc) iteatte eritmek ve ona günahların tadını tattırdığı gibi itaatin acısını da tattırmaktır”.¹¹⁴

bf) Mütevekkil olanlar

Allah Teala, her türlü sebebe sarılarak belirli bir aksiyonu ortaya koyduktan sonra kendisine itimat eden mümin kullarını hem boş çevirmez hemde sever. Aşağıdaki ayeti kerime mü’min kulların mutlaka Allah’a (cc) tevekkül etmeleri gerektiğini ve mütevekkil kullarını Allah’ın (cc) sevdiğini en güzel şekilde ortaya koymaktadır.

“Eğer –bir işe- azmedersen artık Allah’a tevekkül et.Şüphesiz Allah tevekkül edenleri sever.Eğer Allah size yardım edecek olursa artık sizi yenilgiye uğratacak yoktur. Ve eğer sizi yapayalnız bırakacak olursa O’ndan başka size yardım edecek kimdir? Öyleyse mü’minler yalnız Allah’a tevekkül etsinler.”¹¹⁵

¹¹² -Tevbe , 9/ 117

¹¹³ -İbn-i Kayyım, a.g.e. I, 206, 207

¹¹⁴ -Yazır, a.g.e. VII, 430

¹¹⁵ -Âli İmran, 3 / 159, 160

Taberî, tevekkül'ün neticesinin ortaya çıkması ve sevginin gerçekleşmesi için; “Mahlukata değil yalnızca Allah’a (cc) tevekkül edin O’na razı olun, kazasına teslim olun ve düşmanlarıyla cihad edin ki; O’da yardım ve desteği ile sizi korusun ve sevgisi ile sizi rızıklandırsın.”¹¹⁶ diyor.

bg) Müttakîler

Takva; “Kişinin Allah’a (cc) kul olmasının dışında bütün kulluk çeşitlerinden sakınmasıdır. Ve Allah’a (cc) iteatte ihlas’ın, isyanda da terk etme ve kaçınmanın kastedildiği şeydir. Allah’ın (cc) kurallarını ve sınırlarını muhafaza ve kişiyi Allah’tan (cc) uzaklaştıran her şeyi terk etmek, Nebî’ye teori ve pratikte uymaktır”.¹¹⁷ “İnanış biçimindeki çirkinlikler (şirk) den davranış ve çok yönlü ilişkilerdeki kötülüklerden, beğenilip girilen yoldaki davranış bozukluklarından uzaklaşma anlamına da gelen takva, tüm peygamberlerin kendisine çağırdığı şeydir”.¹¹⁸

Esasında hem zihinsel hem de amelî bir eylem olarak düşünülmesi gereken takva; Kulun kulluğu Allah’a (cc) özgü kılmada Allah’a (cc) karşı sorumluluk bilincini gene O’nun istediği şekilde tam kuşanarak, kendisini Allah’ın korumasına koyarak ahirette zarar ve elem verecek şeylerden kaçıp hayır namına ne varsa yapmasıdır. Ali İmran suresi 102.ayette bunu en güzel bir şekilde ortaya koymaktadır.

“Ey iman edenler, Allah’tan nasıl korkup sakınmak gerekiyorsa öylece korkup sakının ve Ancak müslüman olmaktan başka (bir din ve tutum

¹¹⁶ Taberî, Muhammed b. Cerîr; *Câmiu'l- Beyân an Te'vîl'i Âyil Kur'ân*, I-XII, Beyrut, 1992 . III, 497

¹¹⁷ Cürcâni, *a.g.e.* 65

¹¹⁸ Behiy, *a.g.e.* 195

üzerinde) ölmeyin.” Bu ayet aynı zamanda takvanın mertebelerini de belirtmektedir. Ki bunları şöyle sıralayabiliriz.

- 1- Ebedî azaptan sakınmak için şirkten uzak durmak,
- 2- Büyük günahları işlemekten ve küçüklerinde ısrardan sakınarak farzları yerine getirmek,
- 3- Kalbin Hakk’la meşgul olmasını engelleyecek her şeyden uzak durmak ve bütün varlığıyla Hakk teâlâya yönelmektir.

Allah (cc), bu vasıflarla donanan insanları hem sevdiğini hemde onlarla beraber olduğunu bildiriyor.

“Her kim ahbine vefa eder ve takva sahibi olursa Muhakkak Allah o müttakîleri sever.” “... Şüphesiz Allah müttakîleri sever.” “Muhakkak Allah müttakîlerle ve muhsinlerle beraberdir.”¹¹⁹

bh) Muksitler

Muksit kelimesinin kökü olan kıst; “ adalet, ihtiyat,¹²⁰ hak¹²¹ kur’an’ın içeriği, beğenilmeyen her türlü çirkin işten insanın kendisini koruması¹²² anlamlarına gelir. Evvela Allah’ın (cc) sonra da diğer varlıkların ve insanın kendi haklarına riayet edip dengeli olmak muksit olan kimselerin en önemli özelliklerindedir.

Allah’ın (cc) sevdiği mü’minlerden bir grupda bu özelliği hayatlarının her alanında her zaman gösterenlerdir. Onları sevdiğini Cenâb-ı Hak Kur’anı Kerimde “Allah Adalet / kıstla davranan muksitleri sever.”¹²³ buyurarak belirtmektedir.

¹¹⁹ Âli İmran; 3 / 76, Tevbe; 9 / 4, 7, Nahl; 16 / 128

¹²⁰ Zemahşerî, *a.g.e.* I. 623

¹²¹ İbn Kesîr, *a.g.e.* II, 57

¹²² Âlûsi, *a.g.e.* III, 310

¹²³ Maide; 5 / 42, Hucurat; 49 / 9, Mümtehne; 60 / 8

Allah (cc) bir grup kimseyi de sevmediğini ve onları sevmediği gibi onlarla beraber olanları da sevmediğini ve akibetlerinin aynı olduğunu yine bir çok ayet-i kerîmede ifade etmektedir. Bu grup kimseleri başlıklar halinde sıralayıp ayet numaralarını vermekle yetineceğiz. Bunlar; Kafirler,¹²⁴ Zalimler,¹²⁵ Dinde aşırı gidenler,¹²⁶ Hainler,¹²⁷ Fesatçılar,¹²⁸ İsrâf edenler,¹²⁹ Kendini beğenip övünenler,¹³⁰ Şımaranlar,¹³¹ Çok günah işleyenler,¹³² Kibirlenenler,¹³³ olarak sıralayabiliriz.

2-PEYGAMBERLERİN DOSTLARI

a) Allah (cc)

"Ey Rabbim! Mülkten bana (nasibimi) verdin ve bana (rüyada görülen) olayların yorumunu da öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Sen dünyada da ahirette de benim sahibimsin. Beni müslüman olarak öldür ve beni sâlihler arasına kat!" Yusuf, 12/101

"Şüphesiz ki, benim koruyacağım Kitab'ı indiren Allah'tır. Ve O bütün salih kullarını görüp gözetir." Âraf, 7/196

Ve eğer Peygamber'e karşı birbirinize arka verirsiniz bilirsiniz ki onun dostu ve yardımcısı Allah, Cebrail ve müminlerin iyileridir. Bunların ardından melekler de (ona) yardımcıdır. Tahrim, 66/4

¹²⁴ Âli İmran; 3 / 32, Rûm; 30 / 45,

¹²⁵ Âli İmran; 3 / 57, 140, Şûrâ; 42 / 40,

¹²⁶ Bakara; 2 / 190, Maide; 5 / 87, Araf; 7 / 55,

¹²⁷ Enfal; 8 / 58,

¹²⁸ Bakara; 2 / 205, Mâide; 5 / 64, Kasas; 28 / 77,

¹²⁹ Enam; 6 / 141, Araf; 7 / 31,

¹³⁰ Hadîd; 57 / 23, Logman; 31 / 18

¹³¹ Kasas; 28 / 76, Zuhruf; 43 / 23

¹³² Bakara; 2 / 276, Nisâ; 4 / 107,

¹³³ Nahl; 16 / 23, Nisâ; 4 / 36,

“Dinlerine uymadıkça yahudiler de hıristiyanlar da asla senden razı olmayacaklardır. De ki: Doğru yol, ancak Allah'ın yoludur. Sana gelen ilimden sonra onların arzularına uyacak olursan, andolsun ki, Allah'tan sana ne bir dost ne de bir yardımcı vardır.” Bakara, 2/120

Yüce Allah'ın (cc) sevgili habibine bu husustaki hitabı bu ,uyarısı ve tehdidi böyle ise biz mü'minlere,onlarla dostlukta adeta yarışan çağımız Müslümanlarına hitabı nasıldır acaba! Böyle bir hitaba muhatab olmak!

“De ki: Gökleri ve yeri yoktan var eden, yedirdiği halde yedirilmeyen Allah'tan başkasını mı dost edineceğim! De ki: Bana müslüman olanların ilki olmam emredildi ve sakın müşriklerden olma! (denildi).” Enam;5/14

Bu ayet ve bundan sonra gelen ayetler müşriklerin uzlaşma çağrılarına nasıl bir cevap vereceğini göstermektedir.

O günün müşrikleri Peygamberimizi bu konuda yumuşak ve kaypak davranmaya çağırıyorlardı. Düzmece ilâhlarına yer verdiği takdirde Onunla birlikte bu dine gireceklerini söylüyorlardı. İlâhlığın bazı karakteristik özelliklerini sosyal. konumlarını, nüfuzlarını ve yararlarını sürdürebilmeleri için keyiflerine göre kullanmalarına göz yummasını istiyorlardı. Bu özelliklerin başında nelerin helâl ve nelerin haram olduğunu belirleme yetkisi geliyordu. Onlar bu ödünler karşılığında Peygamberimize muhalefetten vazgeçmeyi, hatta O'nu başlarına getirmeyi, kendisini servete boğmayı ve kızlarının en güzelleri ile evlendirilmesini öneriyorlardı. Fakat Peygamberimiz, bu sert reddiyeyi onların yüzlerine karşı açık açık haykırmakla emr olundu.¹³⁴

¹³⁴ Kutub, a.g.e. V, 123

b) Ümmetleri

“Ve eğer Peygamber'e karşı birbirinize arka verirsiniz bilirsiniz ki onun dostu ve yardımcısı Allah, Cebrail ve müminlerin iyileridir. Bunların ardından melekler de (ona) yardımcıdır.” Tahrim, 66/4

c) Melekler

“Hani Rabbinizden yardım istiyor,yalvarıyordunuz da O da “Ben size ardı ardına bin melekle yardım ediyorum.” diye cevap vermişti.” Enfal; 8/9

“Ve eğer Peygamber'e karşı birbirinize arka verirsiniz bilirsiniz ki onun dostu ve yardımcısı Allah, Cebrail ve müminlerin iyileridir. Bunların ardından melekler de (ona) yardımcıdır.” Tahrim, 66/4

3- MÜ’MİNLERİN DOSTLARI

“Ey iman edenler! Sizden önce kendilerine Kitap verilenlerden dininizi alay ve oyun konusu edinenleri ve diğer kâfirleri dost edinmeyin. Allah'tan korkun; eğer müminler iseniz Allah'a (cc) karşı gelmekten sakınınız.” Maide, 5 / 57

“Ey müminler, kendinizden başkasını sırdaş ve dost edinmeyiniz. Olanca güçleri ile size zarar dokundurmaya, dirliğinizi bozmaya çalışırlar karşılaştığımız her sıkıntı onları sevindirir. Gerçi kinleri ağızlarından taşmıştır ama kalplerinde saklı tuttıkları kin daha büyüktür. Eğer aklınızı kullanırsanız size ayetlerimizi açık açık anlattık.”

“İşte siz öyle kimselersiniz ki, onları seversiniz, oysa onlar sizi sevmezler; bir de kitabın tümüne inanırsınız. Onlar sizinle karşılaştıklarında 'inandık' derler fakat kendi başlarına kaldıkları zaman

size duydukları öfke yüzünden parmak uçlarını ısırırlar. De ki; “Öfkenizden ölün (çatlayın)”. Hiç şüphesiz Allah kalplerin içini bilir.”

“Eğer size bir iyilik dokunacak olsa bu onları üzer. Eğer başınıza bir kötülük gelse bu yüzden sevinirler. Eğer sabreder ve Allah'tan korkarsanız, onların hilesi size hiçbir zarar veremez. Hiç şüphesiz Allah'ın bilgisi onların yaptıklarını kuşatmıştır”. Âli imran; 3/ 118,119,120

“Ey iman edenler! Eğer benim yolumda savaşmak ve rızamı kazanmak için çıkmışsanız, benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanlara sevgi göstererek, gizli muhabbet besleyerek onları dost edinmeyin. Oysa onlar, size gelen gerçeği inkâr etmişlerdir. Rabbiniz Allah'a inandığınızdan dolayı Peygamber'i de sizi de yurdunuzdan çıkarıyorlar. Ben, sizin saklı tuttuğunuzu da, açığa vurduğunuzu da en iyi bilenim. Sizden kim bunu yaparsa (onları dost edinirse) doğru yoldan sapmış olur”. Mümtehine 60/1

“Allah, yalnız sizinle din uğrunda savaşanları, sizi yurtlarınızdan çıkarırları ve çıkarılmanız için onlara yardım edenleri dost edinmenizi yasaklar. Kim onlarla dost olursa işte zalimler onlardır.” Mümtehine, 60/9

“Müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinenler, onların yanında izzet (güç ve şeref) mi arıyorlar? Bilsinler ki bütün izzet yalnızca Allah'a aittir.”¹³⁵

“Ey iman edenler! Müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmeyin; (Böylece) Allah'a, aleyhinizde apaçık bir delil mi vermek istiyorsunuz?”¹³⁶

“ Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesin. Kim bunu yaparsa, artık onun Allah nezdinde hiçbir değeri yoktur. Ancak kâfirlerden gelebilecek bir tehlikeden sakınmanız başkadır. Allah, kendisine karşı (gelmekten) sizi sakındırıyor. Dönüş yalnız Allah'adır”. Âli imran 3/28

¹³⁵ Nisa; 4 / 139

¹³⁶ Nisa; 4 / 144

“Ey iman edenler! Kendilerine Allah'ın gazap ettiği bir kavmi dost edinmeyin. Zira onlar, kâfirlerin kabirlerdeki kâfirlere (onların dirilmesinden) ümit kestikleri gibi ahiretten ümit kesmişlerdir”. Mümtehine 60/13

“Dinlerine uymadıkça Yahudiler de Hristiyanlar da asla senden razı olmayacaklardır. De ki: Doğru yol, ancak Allah'ın yoludur. Sana gelen ilimden sonra onların arzularına uyacak olursan, and olsun ki, Allah'tan sana ne bir dost ne de bir yardımcı vardır”. Bakara 2/120

Bu ayette cenabı Hakk Peygamber'imize (Sav) hitap etmekteyse de bu hitaba mümin'ler de muhataptır.

Yüce Allah'ın (cc) sevgili habibine bu husustaki hitabı bu ,uyarısı ve tehdidi böyle ise biz mü'minlere,onlarla dostlukta adeta yarışan çağımız Müslümanlarına hitabı nasıldır acaba!... Böyle bir hitaba muhatap olmak!..

“Ey iman edenler! Eğer küfrü imana tercih ediyorlarsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi (bile) veli edinmeyin. Sizden kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin kendileridir” Tevbe 9/23

“De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, hısım akrabanız kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız meskenler size Allah'tan, Resûlünden ve Allah yolunda cihad etmekten daha sevgili ise, artık Allah emrini getirinceye kadar bekleyin. Allah fâsıklar topluluğunu hidayete erdirmez.” Tevbe, 9/24

-“ Ey müminler, kendinizden başkasını sırdaş ve dost edinmeyiniz. Olanca güçleri ile size zarar dokundurmaya, dirliğinizi bozmaya çalışırlar, karşılaştığınız her sıkıntı onları sevindirir. Gerçi kinleri ağızlarından taşmıştır ama kalplerinde saklı tuttıkları kin daha büyüktür. Eğer düşünecek olursanız size ayetlerimizi açık açık anlattık.”

“İşte siz öyle kimselersiniz ki, onları seversiniz, oysa onlar sizi

sevmezler; bir de kitabın tümüne inanırsınız. Onlar sizinle karşılaştıklarında 'inandık' derler fakat kendi başlarına kaldıkları zaman size duydukları öfke yüzünden parmaklarını ısırırlar. De ki; 'Öfkenizden ölün (çatlayın). Hiç şüphesiz Allah kalplerin içini dışını bilir.'

“Eğer size bir iyilik dokunacak olsa bu onları üzer. Eğer başınıza bir kötülük gelse çok sevinirler. Eğer sabreder ve Allah'tan korkarsanız, onların hilesi size hiçbir zarar veremez. Hiç şüphesiz Allah'ın bilgisi onların yaptıklarını kuşatmıştır.” Âli İmran, 3 / 118,119,120

Günümüzde de aynı durumlar yaşandığı için ve önemine binâen bu ayetlerin tefsirini Seyit Kutub'un¹³⁷ tefsirinden olduğu gibi alıntılıyorum.

“Bu; gizli duyguları, görünen davranışları ve gidip gelen hareketleri gösteren ve ruhların derinliklerinde görünen izlerini konuşuran net ve mükemmel bir portredir. Bu suretle her zaman ve her yerde benzeri görülen bir insan tipini canlandırıyor. Müslüman cemaatin çevresinde bugün ve yarın, benzer düşman tiplere rastlayacağız şüphesiz. Bunlar, müslümanların güçlü olduğu ve zafer elde ettikleri zaman sevgi gösterilerinde bulunurlar. Ancak gözleri ve uzuvları bu hallerini yalanlamaktadır. Müslümanlar da bunlara aldanarak onlara sevgi ve bağlılık gösterirler. Oysa onlar, müslümanlar için ızdırap ve fitneden başka birşey dilemezler. Gece gündüz, fırsatını buldukça, müslümanlara eziyet etmekten, yollarına diken serpmekten onlara hile ve desiseler hazırlamaktan geri durmazlar.

Kur'an-ı kerimin çizdiği bu manzara, bu harikulâde tablo, öncelikle Medine'deki müslümanlara komşu olan ehl-i kitabın durumuna uymakta. İslâm ve müslümanlar hakkında besledikleri korkunç kini,

¹³⁷ Kutup; *a.g.e.* II, 415

tasarladıkları kötülüğü ve göğüslerinde kaynayan kötü niyetlerini ustaca çizmektedir. Üstelik bu dönemde, müslümanlardan bazıları bu Allah'ın düşmanlarına aldanmakta, onlara sevgiyle yaklaşmakta, müslüman cemaatin sırları konusunda onlara güvenmekte, onlardan sırdaş, dost ve arkadaş edinmekte ve onlara bu yaklaşımının sonunda korkmaksızın sırlarını açıklamaktadırlar. Şu andaki durumumuz bunu açıkça doğrulamaktadır.

Müslümanlar kendilerinden başkasını, yani metod ve araçları itibariyle kendilerinden farklı olan insanları sırdaş edinmemeleri ve onları, güvendikleri sırlarını açtıkları ve danıştıkları bir konumda bulundurmamaları gerektiğine ilişkin Rabblerinin emrinden habersizdirler. Müslümanlar, Rabblerinin bu emrinden habersiz olarak bunlara benzer insanları, her işte, her halde ve durumda, her düşüncede, hülasa bütün işlerindeki metod ve yollarında başvurulan merci edindiler.

Müslümanlar, Allah'ın sakındırmasından habersiz olarak, Allah'ın ve Resulünün düşmanlarına sevgi beslemekte ve onlara göğüslerini ve kalplerini açmaktadırlar. Yüce Allah ilk müslüman cemaate olduğu kadar her nesilden gelecek müslüman cemaatlere şöyle buyurmaktadır:

"Karşılaştığınız her sıkıntı onları sevindirir. Gerçi kinleri ağızlarından taşmıştır. Kalplerinde saklı tuttıkları kin ise daha büyüktür" "Siz onları seversiniz oysa onlar sizi sevmezler. Bir de kitabın tümüne inanırsınız. Onlar sizinle karşılaştıklarında "inandık" derler. Fakat kendi başlarına kaldıkları zaman size duydukları kin ve öfke yüzünden parmaklarını ısırırlar."

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Eğer size bir iyilik dokunacak olursa bu onları üzer. Eğer başınıza

bir kötülük gelse bu yüzden sevinirler."

Ardarda bu acı deneyimler yüzümüze sert bir tokat gibi çarptığı halde, biz gene ayılmayız. Bir kaç kere değişik kılıklara bürünen tuzaklarına düştüğümüz halde yine de ibret almayız. Defalarca, ağızlarından kaçırdıkları, müslümanların gösterdiği sevginin gideremediği ve onlara dinin öğrettiği hoşgörünün bile silemediği kinlerini yaydıkları halde, dönüp onlara kalplerimizi açıyor ve onlardan hayat ve yol arkadaşı ediniyoruz. Onlara hoş görünme kompleksimiz veya onlar karşısındaki ruhsal yenilgimiz o dereceye varmış ki inancımızda onlara hoş görünmek için dinimizden söz etmemeyi yeğlemiş ve hayat metodumuzu İslâm'a dayandırmamaya başlamışız. Bizden önceki müslümanlarla bu pusuda bekleyen düşmanlar arasında meydana gelen çarpışmalardan söz etmekten korktuğumuz için tarihimizi süslü göstermeye çalışarak, gerçek işaretlerini yok etmişiz. İşte bu yüzden Allah'ın emrine karşı gelenlerin uğradığı cezaya çarptırılmışız. Bundan dolayı alçalıyor, eziliyor ve alay ediliyoruz. Düşmanlarımızı sevindiren sıkıntılara uğruyor ve onların saflarımızda çıkardıkları bozgunculuğa maruz kalıyoruz.

İşte Allah'ın kitabı, ilk müslüman cemaate öğrettiği gibi, bize de, onların tuzaklarından nasıl korunacağımızı, eziyetlerini nasıl bertaraf edeceğimizi ve göğüslerinde gizledikleri, bazan da ağızlarından kaçırdıkları kötülüklerinden nasıl kurtulacağımızı öğretiyor:

"Eğer sabreder ve Allah'tan korkarsanız, onların hilesi size hiçbir zarar veremez. Hiç şüphesiz Allah'ın bilgisi onların yaptıklarını kuşatmıştır." Eğer çok kuvvetliyseler güçleri karşısında; aldatma ve dolambaçlı yollara başvurmuşsalar hile ve tuzakları karşısında sabır, azimet ve direnç gösterip sabır ve prensiplere bağlanmamız gerèkir. Yıkılmamalı ve zelîl olmamalıyız. Onlardan beklenen bir kötülükten

sakınmak ya da gelecek sevgilerini kazanmak için akidenin bir kısmından veya tümünden vazgeçmemeliyiz. ... Bir kalp Allah'a bağlanınca, O'nun gücünden başkasını küçük görür ve azimetinden gelen bu bağları güçlendirir; dolayısıyla kurtuluş istemek veya şeref kazanmak için hiç kimseye teslim olmaz ve Allah ve Resulüne savaş açmış kimselere sevgi beslemez.

İşte yol budur: Sabır ve Takva... Allah'ın ipine yapışıp sarılmak... Bütün tarihleri boyunca müslümanlar yalnızca Allah'ın kulpuna yapışıp hayatlarında O'nun metodunu gerçekleştirdikleri sürece üstünlük ve zafer bulmuşlar, Allah onları düşmanlarının tuzaklarından korumuş ve kelimeleri hep yüce olmuştur. Aynı şekilde müslümanlar, bütün tarihleri boyunca, gizli ve açık akideleri ve metodlarıyla savaştan tabii düşmanlarının kulpuna sarıldıkça, onların sözlerine kulak verdikçe ve onlardan; sırdaş, arkadaş, yardımcı, haberci ve danışman edindikçe, Allah onlara yenilgi tattırılmış, düşmanlarını içlerine yerleştirmiş, boyunlarını onların önünde eğdirmiş ve suçlarının cezasını onlara tattırmıştır. Allah'ın sözünün ebedî ve O'nun sünnetinin geçerli olduğuna bütün tarih şahittir

Kim, Allah'ın yeryüzünde görünen kanununu görmezlikten gelirse, gözleri zillet, yenilgi ve alçaklıktan başka birşey görmez.

Şayet kafirlere uymaya eğilim göstermenin nedeni, onlardan bir koruma ve yardım beklentisi ise, bu bir vehimdir. Ayetlerin akışı, yardım ve korumanın gerçeğini hatırlatarak bunu da reddediyor:

"Eğer sabreder ve Allah'tan korkarsanız, onların hilesi size hiçbir zarar veremez. Hiç şüphesiz Allah'ın bilgisi onların yaptıklarını kuşatmıştır."

"Oysa Allah'tır sizin mevlanız. O, yardım edenlerin en hayırlısıdır

"Allah kafirlere; müminler karşısında üstün gelme fırsatı vermez."

O halde, bir mü'min'in. Aralarında hüküm verebilmesi için Allah'ın kitabına çağrıldıkları halde sırtını dönen ve ondan yüzçeviren kendilerine kin besleyen, öfkesi ağızlarından taşan, göğüslerinde gizledikleri kinleri daha büyük olan, müminlere duydukları öfkeden parmaklarını ısırarak, müminlere bir kötülük isabet etmesiyle sevinen ve bir iyiliğin dokunmasıyla üzülen Allah düşmanlarına dostluğu nasıl mümkün olur? Allah düşmanlarına dostluk ile Allah'a iman gerçeği bir tek kalpte buluşamaz. Onun içindir ki, müminler bundan ciddi biçimde sakındırılmış, hayatta Allah'ın kitabının hakim olmasına taraftar olmayanlara dost olduğunda müslümanın İslâm dairesinden dışarı çıkacağı kesin biçimde belirtilmiştir. Artık bu dostluğun, kişinin gönlünün onlarla beraber olması veya onlara yardım etmesi yahut da onlardan yardım istemesi biçiminde gerçekleşmiş olması arasında fark yoktur.

"Eğer onlar Allah'a, Peygambere ve O'na indirilen Kur'an'a inansalardı, kâfirleri dost edinmezlerdi. Onların çoğu fasık, yoldan çıkmış kimselerdir."

Bu Allah'ın, saptırması mümkün olmayan açık bir belirlemesidir. Onlar istediği kadar Allah'a iman ettiklerini iddia etsinler,

"... Allah'tır sizin mevlanız. O, yardım edenlerin en hayırlısıdır."¹³⁸

Ancak önemli olan, müminlerin kalplerinde iman ve birtek Allah'a dostluk duygusu gerçeğinin bulunması ve bu dostluğa sıkı sıkıya bağlı kalmalarıdır.

¹³⁸ Âli İmran; 3 / 150

a)Allah(cc)

“Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların dostları da tâğuttur, onları aydınlıktan alıp karanlığa götürür. İşte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada devamlı kalırlar.” Bakara; 2 / 257

“Sizin dostunuz ancak Allah'tır (cc), Rasûlüdür ve Allah'a (cc) boyun eğerek namazı kılan ve zekatı veren mü'minlerdir.” Maide; 5 / 57

“İnsanların İbrahim'e en yakın olanı, ona uyanlar, şu Peygamber (Muhammed) ve (ona) iman edenlerdir. Allah müminlerin dostudur.”¹³⁹

“Rablerinin huzurunda toplanacaklarından korkanları onunla (Kur'an ile) uyar. Onlar için Rablerinden başka ne bir dost, ne de bir aracı vardır; belki sakınırlar.” En'am; 6 / 51

Rableri katında onlara esenlik yurdu (cennet) vardır. Ve yapmakta oldukları (güzel) işler sebebiyle Allah onların dostudur. . En'am; 6 / 127

“Allah uğrunda, hakkını vererek cihad edin. O, sizi seçti; din hususunda üzerinize hiçbir zorluk yüklemedi; babanız İbrahim'in dininde (de böyleydi). Peygamberin size şahit olması, sizin de insanlara şahit olmanız için, O, gerek daha önce (gelmiş kitaplarda), gerekse bunda (Kur'an'da) size "müslümanlar" adını verdi. Öyle ise namazı kılın; zekâtı verin ve Allah'a sınımsız sarılın. O, sizin mevlânızdır. Ne güzel mevlâdır, ne güzel yardımcıdır!” Hac; 22 / 78

“Oysa sizin mevlânız Allah'tır ve O, yardımcıların en hayırlısıdır”.¹⁴⁰

“De ki: Allah'ın bizim için yazdığından başkası bize asla erişmez. O bizim mevlâmızdır. Müminler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler”¹⁴¹

¹³⁹ Âli imran; 3 / 68

¹⁴⁰ Âli imran; 3 / 150

¹⁴¹ Tevbe; 9 / 51

“Göklerin ve yerin mülkü yalnız Allah'ındır. O diriltir ve öldürür. Sizin için Allah'tan başka ne bir dost ne de bir yardımcı vardır.” Tevbe; 9 / 116

“Sonra insanlar gerçek sahipleri olan Allah'a döndürülürler. Bilesiniz ki hüküm yalnız O'nundur ve O hesap görenlerin en çabuğudur.” Enam; 6 / 62

b) Peygamber

“Sizin dostunuz ancak Allah'tır (cc), Resülü'dür ve Allah'a (cc) boyun eğerek namazı kılan ve zekatı veren mü'minlerdir.” Maide; 5 / 57

“Ve eğer Peygamber'e karşı birbirinize arka verirseniz bilesiniz ki onun dostu ve yardımcısı Allah, Cebrail ve müminlerin iyileridir. Bunların ardından melekler de (ona) yardımcıdır” Tahrim, 66 / 4

c) Mü'minler

“Zulmeden zalimlere meyletmeyin; sonra size ateş dokunur (cehennemde yanarsınız). Sizin Allah'tan başka dostlarınız yoktur. Sonra (O'ndan da) yardım göremezsiniz!” Hud, 11/113

“Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesin. Kim bunu yaparsa, artık onun Allah nezdinde hiçbir değeri yoktur. Ancak kâfirlerden gelebilecek bir tehlikeden sakınmanız başkadır. Allah, kendisine karşı gelmekten sizi sakındırıyor. Dönüş yalnız Allah'adır.”¹⁴²

O halde, müminin Allah düşmanlarına dostluğu mümkün müdür? Aralarında hüküm verebilmesi için Allah'ın kitabına çağrıldıkları halde sırtını dönen ve ondan yüz çeviren Allah düşmanlarına dostluk ile Allah'a iman

¹⁴² Âli İmran; 3 / 28

gerçeği bir tek kalpte buluşamaz. Onun içindir ki, müminler bundan ciddi biçimde sakındırılmış, hayatta Allah'ın kitabının hakim olmasına taraftar olmayanlara dost olduğunda Müslüman'ın İslâm dairesinden dışarı çıkacağı kesin biçimde belirtilmiştir. Artık bu dostluğun, kişinin gönlünün onlarla beraber olması veya onlara yardım etmesi yahut da onlardan yardım istemesi biçiminde gerçekleşmiş olması arasında fark yoktur.

"Müminler, müminleri bırakarak kâfirleri dost edinmesinler. Kim böyle yaparsa artık Allah ile arasında hiçbir ilişki kalmaz."

İşte böyle... Ne ilişkilerde ne de bağlılıkta, ne dinde ne de inançta, ne görevde ne de dostlukta onun Allah ile hiçbir ilgisi kalmamıştır. O, Allah'tan uzaktır artık. Her alanda Allah ile ilişkisini tamamen kesmiş olur.

Yalnız kâfirlerin size yönelik tehlikelerinden korunabilirsiniz. "Kişinin korku içinde bulunduğu yer ve zamanlarda Takiyye ile buna izin verilmiştir. Yalnız bu, dil ile gerçekleşen bir takiyyedir. Kalp ile beslenen bir dostluk, ya da fiilî olarak gerçekleşen bir dostluk değildir. İbn-i Abbas (Allah ondan razı olsun) diyor ki: "Takiyye, eylem ile olmaz. Takiyye, ancak dil ile olur." Mümin ile kâfir arasında bir sevginin meydana gelmesi, izin verilen takiyye kapsamına girmediği gibi, mü'minin takiyye adı altında pratik olarak herhangi bir şekilde kafire yardım etmesi de izin verilen takiyye kapsamına girmez. Allah'a karşı bu tür düzenbazlıklara başvurmak doğru değildir! Sözü edilen kâfir, Kur'an ifadesinin burada kapalı olarak geçtiği fakat başka bir surede açık olarak gösterdiği gibi, hayatın her alanında Allah'ın kitabının egemen olmasına taraftar olmayan kişidir.

Müslüman bloktan bazı bireyler ile kâfirler arasında akrabalık yahut ticaret etkenlerinden ötürü birtakım ilişkiler vardı. Bundan dolayı burada müslümanların Mekke'de müşrikler, Medine'de de yahudiler ile akrabalık, dostluk ve kölelik ilişkilerinin gevşek tutulmasının tehlikesine işaret

edilmektedir. Halbuki İslâm yeni müslüman toplumun temelini yalnız inanç ilkesine dayandırmak istiyordu.

“İman edip de hicret edenler, Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad edenler ve (muhacirleri) barındırıp yardım edenler var ya, işte onların bir kısmı diğer bir kısmının dostlarıdır. İman edip de hicret etmeyenlere gelince, onlar hicret edinceye kadar size onların mirasından hiçbir pay yoktur. Eğer onlar din hususunda sizden yardım isterlerse, sizinle aralarında sözleşme bulunan bir kavim aleyhine olmaksızın onlara yardım etmek üzerinize borçtur. Allah yapacaklarınızı hakkıyla görmektedir.” Enfal, 8/72

İslâm, din hususunda Müslümanlarla savaşmayan insanlara iyilik yapmayı yasaklamaz. Yalnız, dostluk, iyilik yapmaktan apayrı bir olgudur. Dostluk; karşılıklı bağlılık, yardımlaşma ve sevgi beslemedir. Bu ise, gerçekten Allah'a iman eden bir kalpte ancak kendisi ile beraber Allah'a bağlanan, yaşantılarında Allah'ın yoluna onunla birlikte boyun eğen, itaat, bağlılık ve teslimiyet ile Allah'ın (cc) muradına taraftar olan müminler için varolan bir dostluktur.

“Erkek-kadın bütün mü'minler birbirlerinin dostudurlar. Bunlar iyiliği emrederek kötülükten sakındırırlar, namazı kılarlar, zekâtı verirler, Allah'a ve peygamberine itaat ederler. Allah işte onlara rahmet edecektir. Hiç şüphesiz Allah, güçlü iradelidir ve her yaptığı yerindedir.” Tevbe; 9 / 71

“Kim Allah'ı, Peygamberi ve müminleri dost edinirse bilsin ki, galip gelecek olanlar, yalnız Allah'ın tarafını tutanlardır. Maide; 5 / 56

d) Melekler

“Ve eğer Peygamber'e karşı birbirinize arka verirseniz bilesiniz ki onun dostu ve yardımcısı Allah, Cebrail ve müminlerin iyileridir. Bunların ardından melekler de (ona) yardımcıdır.” Tahrim; 66 / 4

“Şüphesiz: Onlar "Bizim Rabbimiz Allah'tır" deyip sonra da dosdoğru bir istikamet tutturanlar (yok mu); onların üzerine melekler iner (ve der ki;) "Korkmayın ve hüzne kapılmayın, size va'd olunan cennetle sevinin." “Biz dünya hayatında da, ahirette de sizin dostlarınızız.Orada sizin için canlarınızın çektiği her şey var ve istediğiniz her şey orada sizin için hazırdır.” Fussilet; 41 / 30,31

Yüce Allah(cc) bu ve bunun gibi bir çok ayette; Allah'ı (cc), Rasülünü (sav) ve Mü'minleri dost edinenleri ve O'nun yolunda istikamet üzere canlarıyla mallarıyla mücadele edenleri , herhangi bir zorluk ve sıkıntıyla karşılaştıkları zaman , dünya ve ahirette madden ve manen meleklerle desteklediğini ve destekleyeceğini söylemektedir.

Mevdûdî de tefsirinde¹⁴³ Allah'ın (cc)meleklerle yardımının nasıl olduğunu şöyle açıklamaktadır.

“Allah'ın bir kuluna açık surette melekler göndermesi mümkündür. Fakat genellikle, müminler İslâm düşmanlarından eziyet ve işkence gördükleri zaman Allah melekleri indirir. Müminlerin onları görmemeleri doğaldır. Çünkü melekler, doğrudan doğruya kulağa, ve gözlere değil, kalblere nüfuz etmek suretiyle güven ve huzur telkin ederler.

Bu ayetin niçin nazil olduğunu düşünecek olursak , ayetin, Allah'ın dinini yüceltmek için, canlarıyla, mallarıyla mücadele edenler hakkında indiğini açıkça anlarız. Melekler, onları teskin etmek ve onlara "Sizler çaresiz ve yalnız değilsiniz" diyerek cesaret vermek için indirilmişlerdi.

Hak ve Batıl mücadelesinde, kafirlerin yanında nasıl şeytanlar bulunuyorsa, müminlerin yanında da meleklerin bulunduğu çok açık bir şekilde anlaşılıyor. Bir tarafta kafirlerin kendilerine, amellerini güzel

¹⁴³ Mevdûdî; *a.g.e.V*, 184

gösteren ve "Yaptıklarınız doğrudur, üstünlüğü sizler elde edeceksiniz, dolayısıyla zulüm yapmanız, liderliği ele geçirebilmeniz için gereklidir" diyen şeytan ve dostları; diğer tarafta ise, müminlere mesaj getiren melekler.

Burada sözkonusu edilen mesaj bir sonraki ayette zikredilmiştir.

Bu, Allah'tan müminlere, dünyadan ahirete kadar her safha boyunca, emniyet içinde olduklarını bildiren bir mesajdır. İslâm için mücadele edenlere, "Bu dünyada kafirler ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar korkmayın ve Hak adına ne kadar büyük zahmetlere ve mahrumiyetlere katlanırsanız katlanın üzülmeyin. Çünkü sizleri istikbalde öyle büyük nimetler beklemektedir ki, dünyadaki nimetler onların yanında bir hiç mesabesinde," denilmektedir. Meleklerin aynı kelimeleri bir müslümana ölüm anında söylemesi şu anlama gelir: "Gittiğin yerde korkacağın hiçbir şey yoktur. Çünkü cennet seni beklemektedir. Dünyada bıraktığın dostlarına üzülme gerek yok, zira burada bizler sana dost ve arkadaş olacağız. Dünyada çektiğiniz gam ve keder artık bitti. Burada sizler için hep rahatlık vardır. Ahirette sizlere hiçbir surette korku ve zahmet yoktur. Biz size, va'd edilen cennete gireceğinizi müjdeliyoruz."

Aşağıdaki ayeti kerimeler de Meleklerin, Müslümanların dostu ve yardımcısı olduklarını belirtmektedir.

"Hani siz Rabbinizden yardım istediğinizde Allah bu çağrınıza 'Ben size ardarda gelecek bin kişilik bir melek ordusu ile yardım edeceğim' diye cevap verdi." Enfal; 8 / 9

"Hani Rabbin meleklerle "Ben sizinle beraberim, mü'minleri yüreklendirin, ben kafirlerin kalplerine korku salacağım, vurun boyunlarını, indirin darbelerinizi parmaklarına," diye vahyetti" Enfal; 8 / 12

Bu ayetin tefsirinde Seyit Kutup;¹⁴⁴ Meleklerin yardımını ,Müslümanların vazifelerini ve yüce Allah'ın (cc) muradını şöyle açıklamaktadır.

"Hani Rabbin meleklere `Ben sizinle beraberim, mü'minleri yüreklendirin, ben kâfirlerin yüreklerine korku salacağım, vurun boyunlarına, indirin darbelerinizi, parmaklarına' diye vahyetti." Yaptıkları da budur. Bunun ötesinde ayrıntılara girmenin gereği yoktur. Çünkü Kur'an ayetinde belirtilenler yeterlidir. Kendileri sayısal bakımdan az, düşmanlarıysa çok çok fazla olduğu böyle bir günde, yüce Allah'ın müslüman kitlenin ve bu dinin durumuyla yüceler aleminden yüce Allah'ın sözleriyle nitelediği gibi fiili bir şekilde ilgilendiğini bilmemiz yeterlidir.

Müslümanlara düşen, varolan tüm güçlerini ve enerjilerini harcamaları azami gayret göstermeleri, pratik tehlike karşısında aralarında bazılarının başına geldiği ilk sarsıntının üstesinden gelmeleri ve Allah'ın yardımına güvenerek O'na itaat etmeye devam etmeleridir. Görevlerini yerine getirmiş olmaları için bu yeterlidir. Bundan sonra kendilerini yönlendiren ve hayatlarını planlayan ilahî güç devreye girecektir. Bunun ötesi, pratik tehlike karşısında mü'min gönüllere yönelik müjde, güven ve destektir. Savaş meydanında kendine güven duyması ve direnç gösterebilmesi için mü'min kitlenin, Allah'ın ordusunun kendileriyle beraber olduğunun bilincinde olması yeterlidir.

Bundan sonra zafer sadece Allah katından gelir. Çünkü O'ndan başkası zafer vermeye güç yetiremez. O, "Üstün iradelidir." İşini yerine getirmeye kadir ve etkindir. O, "Hikmet sahibidir." Her olayı yerli yerinde çözümler."

¹⁴⁴ Kutup, *a.g.e.* V, 493

4- KAFİRLERİN DOSTLARI

Kafirlerin dostlarının kimler olduğu ve onları kimlerin dost edindiğini aşağıdaki ayetler ortaya koymaktadır.

“İnkâr eden-kafirler-de birbirlerinin velileri –dostları-dırlar.eğer siz bunların gereğini yapmazsanız yeryüzünde bir karışıklık –fitne-ve büyük bir bozulma olur.” Enfal; 8 / 73

a) Zalimler

“Çünkü onlar, Allah'a karşı sana hiçbir fayda vermezler. Doğrusu zalimler birbirlerinin dostlarıdır; Allah da Muttakîlerin dostudur.”¹⁴⁵

“Allah'ın dâvetçisine uymayan kimse yeryüzünde Allah'ı âciz bırakacak değildir. Kendisi için Allah'tan başka dostlar da bulunmaz. İşte onlar, apaçık bir sapıklık içindedirler.” Ahkaf; 46 / 32

b) Münafıklar

“(Bu münafıklar) müminlerle karşılaştıkları vakit "(Biz de) iman ettik" derler. (Kendilerini saptıran) şeytanları ile başbaşa kaldıklarında ise: Biz sizinle beraberiz, biz onlarla sadece alay ediyoruz, derler.” Bakara; 2 / 14

“Münafıklar müminleri bırakıp kafirleri dost ediniyorlar. Acaba onların yanında şeref mi arıyorlar? Oysa şeref bütünüyle Allah'ındır.” Nisa; 4 / 139

¹⁴⁵ Casiye, 45 / 19

c) Tağut

“Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların dostları da tâğuttur, onları aydınlıktan alıp karanlığa götürür. İşte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada devamlı kalırlar.” Bakara; 2 / 257

d- Şeytan

"Onları mutlaka saptıracağım, muhakkak onları boş kuruntulara boğacağım, kesinlikle onlara emredeceğim de hayvanların kulaklarını yaracaklar (putlar için nişanlayacaklar), şüphesiz onlara emredeceğim de Allah'ın yarattığını değiştirecekler" (dedi). Kim Allah'ı bırakır da şeytanı dost edinirse elbette apaçık bir ziyana düşmüştür." Nisa; 4 / 119

“Allah'a andolsun, senden önceki ümmetlere de (peygamberler) göndermişizdir. Fakat şeytan onlara işlerini süslü gösterdi de (iman etmediler). işte o, bugün onların velisidir. Ve onlar için elem verici bir azap vardır.” Nahl; 16 / 63

“Onun hakimiyeti, ancak onu dost edinenlere ve onu Allah'a ortak koşanlardır.” Nahl; 16 / 100

“Şüphesiz biz şeytanları, inanmayanların dostları kıldık”. Âraf; 7 / 27

“(İnsanların) bir kısmına Allah (cc) hidayet etti.Bir kısmı ise kendilerinin hidayette olduklarını zannederek Allah'ı (cc) bırakıp şeytanları Dost-veli-rab –edindikleri için sapıklık içinde- dalalette kaldılar.” Araf; 7 / 30

“Gerçekten şeytanlar dostlarına, sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar. Eğer onlara uyarsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşanlar olursunuz.” Enam; 6 / 121

e- Ehli kitap

“Ey iman edenler! Yahudileri ve hristiyanları dost edinmeyin. Zira onlar birbirinin dostudurlar. İcinizden onları dost tutanlar, onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğuna yol göstermez.” Maide; 5 / 51

“Onlardan çoğunun, inkâr edenlerle dostluk ettiklerini görürsün. Nefislerinin onlar için (ahiret hayatları için) önceden hazırladığı şey ne kötüdür: Allah onlara gazab etmiştir ve onlar azap içinde devamlı kalıcıdırlar!” Mâide; 5 / 80

“Eğer onlar Allah'a, peygambere ve O'na indirilen Kur'an'a inansalardı, kâfirleri dost –veli-edinmezlerdi. Onların çoğu fasık, yoldan çıkmış kimselerdir.” Mâide; 5 / 81

Bunların kafirleri dost edinmelerinin sebebini iman etmediklerine bağlayarak bu ayetlerden üç temel gerçeğin ortaya çıktığını Seyit Kutup tefsirinde ¹⁴⁶ şöyle belirtiyor.

“İşte neden budur. Onlar Allah'a ve peygamberimize iman etmemişlerdir. Onların çoğu fasıktır. Öyleyse onlar bilinçte ve yönelişte kafirlerle aynı gruptandır. Bu nedenle müminleri dost edinmeyip, kafirleri dost edinmelerinde bir gariplik yoktur. Kur'an'ın bu değerlendirmesiyle üç gerçek ortaya çıkmaktadır:

Birinci gerçek: Peygamberimize (salât ve selâm üzerine olsun) iman eden az bir grup dışında Ehli Kitab'ın tamamı Allah'a inanmamıştır. Çünkü onlar Allah'ın son peygamberine inanmamışlardır. Kur'an onların

¹⁴⁶ Kutub; a.g.e. IV, 384

yalnız peygamberimize iman etmediklerini değil, Allah'a da iman etmediklerini belirtmektedir.

"Eğer onlar Allah'a, Peygambere ve O'na indirilen Kur'an'a inansalardı, kâfirleri dost edinmezlerdi. Onların çoğu fasık, yoldan çıkmış kimselerdir."

Bu Allah'ın, saptırması mümkün olmayan açık bir belirlemesidir. Onlar istediği kadar Allah'a iman ettiklerini iddia etsinler, özellikle bu ve diğer ayetlerde de belirtildiği gibi, onların ilahlık gerçeği hakkındaki düşüncelerinin sapıklığını göz önünde bulundurduğumuzda bu gerçeği daha rahat kavrayabiliriz.

İkinci gerçek: Ehl-i Kitabın tamamı peygamberimiz (sav) tarafından Allah'ın dinine girmeye çağırılmıştır. Bu çağrıya kulak verenler iman etmiş ve Allah'ın dinine girmiştir. Yüz çevirenler de Allah'ın kendilerini nitelediği sıfatı hak etmişlerdir.

Üçüncü gerçek: Ehli Kitap ve müslümanlar arasında herhangi bir alanda, dostluk ve yardımlaşma söz konusu olamaz. Çünkü müslümana göre hayatın her alanı dinin emrine bağlı kalmak zorundadır".

"Müslümanın yüreğindeki dostluk duygusu, Allah'a, peygamberi ne ve müminlere tahsis edilmiştir."¹⁴⁷

Asıl mesele, sözünü edilen dostluk ve istenilen ayrımı gözetmenin her yerde, her çağda ve her kuşaktaki her Müslümanın şuurunda olmasının gerekliliği meselesidir.

Bu gereklilik ; onlar yine onlar olarak kaldığı ve yöntemleri değişse de İslâm'a düşmanlıkları hep aynen devam ettiği sürece İslâm ümmetinden gelen her nesil ve bundan sonra da uyarıya muhtaç olacak

¹⁴⁷ Bakara; 2 / 165,

herkes için bu fonksiyonunu yerine getirmelidir.

.5-ŞEYTAN'IN DOSTLARI - ŞEYTANI DOST EDİNENLER

a) İnanmayanlar

“Nefsinin arzusunu ilah-rab- edinen ve Allah’ın (cc) halini bildiği için saptırıldığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözüne de perde çektiği kimseyi gördün mü? Şimdi onu Allah’tan (cc) başka kim doğru yola eriştirebilir? Hala düşünüp ibret almayacak mısınız.” Casiye; 45 / 23

“İhtiraslarını ilah edinen kimseyi görüyor musun? Onu doğru yola iletme sorumluluğunu sen mi üstleneceksin?” Furkan; 25 / 43

“Eğer sana cevap vermezlerse bil ki onlar, keyiflerine uyuyorlar. Allah’tan bir yol gösterici olmaksızın kendi hevesine uyandan daha sapık kim olabilir? Elbette Allah, zalim kavmi doğru yola iletmez.” Kasas; 28 / 50

6-EHLİ KİTABIN DOSTLARI

a) Ehli Kitap

“Ey iman edenler! Yahudileri ve hristiyanları dost edinmeyin. Zira onlar birbirinin dostudurlar. İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğuna yol göstermez.” Maide; 5 / 51

“Kalplerinde hastalık bulunanların: "Başımıza bir felâketin gelmesinden korkuyoruz" diyerek onların - kafirlerin- arasına koşuştuklarını

görürsün. Umulur ki Allah bir fetih, yahut katından bir emir getirecek de onlar, içlerinde gizledikleri şeyden dolayı pişman olacaklardır.” Maide; 5 / 52

b) Mü'minlerin Düşmanları

“Ey iman edenler! Sizden önce kendilerine Kitap verilenlerden dininizi alay ve oyun konusu edinenleri ve kâfirleri dost edinmeyin. Allah'tan korkun; eğer müminler iseniz.” Maide, 5/57

“Ey iman edenler! Yahudileri ve hristiyanları dost edinmeyin. Zira onlar birbirinin dostudurlar. İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğuna yol göstermez” Maide; 5 / 51

“Kalplerinde hastalık bulunanların: "Başımıza bir felâketin gelmesinden korkuyoruz" diyerek onların arasına koşuştuklarını görürsün. Umulur ki Allah bir fetih, yahut katından bir emir getirecek de onlar, içlerinde gizledikleri şeyden dolayı pişman olacaklardır.” Maide; 5 / 52

c)Kafirler

“Eğer onlar Allah'a, peygambere ve O'na indirilen Kur'an'a inansalardı, kâfirleri dost –veli-edinmezlerdi. Onların çoğu fasık, yoldan çıkmış kimselerdir.” Mâide; 5 / 81

d)Müşrikler

“Eğer onlar Allah'a, Peygamber'e ve ona indirilene iman etmiş olsalardı onları (müşrikleri) dost edinmezlerdi; fakat onların çoğu yoldan çıkmışlardır.” Maide; 5 / 81

B-DOSTLUKLARINDAN PİŞMAN OLANLAR

“Kim Rahman'ın Kur'an'ından yüz çevirirse ona, bir şeytanı arkadaş veririz ve o şeytan artık onun ayrılmaz dostudur “O şeytanlar bunları doğru yoldan çıkardıkları halde bunlar doğru yolda olduklarını sanırlar.” “ O şeytanın dostu bize geldiği zaman arkadaşına: "Keşke benimle senin aranda doğu ile batı arası kadar uzaklık olsaydı" der. Meğer ne kötü arkadaşmış” “İkinizde zalim olduğunuz için bugün pişman olmanız size hiçbir fayda vermeyecektir. Çünkü siz azapta ortaksınız.”¹⁴⁸

Ayetin orjinalinde geçen "Aşiyiy" kelimesi “gece ve gündüz görüşü kötü olmak,gözü dumanlı olmak, tefâul babından; Bilmezlikten gelmek, gafil görünmek,gece körü gibi davranmak, “an” harfi cerri ile de “yüz çevirmek,vazgeçmek”¹⁴⁹ anlamlarına da gelmektedir. Ayrıca gözün göremeyecek kadar kamaşması anlamına da gelir.

Bu göz kamaşmasını ve dostlar arasındaki pişmanlığı Seyyid Kutub tefsirinde¹⁵⁰ şöyle açıklamaktadır; “Bu durum genellikle parlak bir ışıkla karşı karşıya kalındığında söz konusu olur ki, göz herhangi bir şey göremez olur. Veya karanlık bir ortama girildiğinde benzeri bir kamaşma meydana gelir ki, görme yeteneği zayıflamış gözler böyle bir ortamda ortalığı seçemezler. Kuşkusuz bu durum bir hastalıktan da kaynaklanmış olabilir. Burada güdülen amaç ise, onların körlüğünü ve Rahman'ı anmaktan kaçınmalarını vurgulamaktır. Allah'ın varlığını hissetmelerini, vicdanda onun gözetiminin farkında olmalarını sağlamaktır:

¹⁴⁸ Zuhruf; 43 / 36,39

¹⁴⁹ Sarı, a.g.e. 1008

¹⁵⁰ Kutub, a.g.e. XIII, 191,192

"Kim Rahman'ın Kur'an'ından yüz çevirirse ona, bir şeytani arkadaş veririz ve o şeytan artık onun ayrılmaz dostudur."

İnsan Allah'ı anmaktan uzaklaştığı onun varlığını unuttuğu zaman şeytanın onu kontrolü altına almasını, onu istediği gibi yönlendirmesini, ona vesvese veren kötü bir arkadaş olmasını, kötülüğü süslü, çekici göstermesini gerektirmiştir. Bu ayetteki şart ve cevabı yüce Allah'ın değişmez genel iradesini ifade etmektedirler. Bu iradeye göre sebebin ortaya çıkması ile birlikte sonuçta hemen ortaya çıkar. Yüce Allah sonsuz ilmine göre bu şekilde karar vermiştir.

Şeytanlardan olan bu kötü arkadaşların görevi, arkadaşlarını Allah'ın yoluna girmekten alıkoymaktır. Öte yandan bu arkadaşlar kendilerini Allah'ın yolunda sanmaktadırlar:

"O şeytanlar bunları doğru yoldan çıkardıkları halde bunlar doğru yolda olduklarını sanırlar."

Bir arkadaşın arkadaşına yapabileceği en büyük kötülük budur. Arkadaşın: hedefe ulaştıran biricik yoldan alıkoymasındır, sonra da ayılmasına veya sapıklığının farkına varıp tevbe etmesine fırsat vermemesidir. Tersine, hedefe ulaştıran, doğru ve düz yolda yürüdüğünü telkin etmesi, böylece can yakıcı akıbetle yuvarlatmasıdır en büyük kötülük.

Ayetteki fiillerin "Yesuddünahüm" "Yahsebüne" şeklinde geniş zaman kipi ile kullanılmaları, her zaman varolan, herkesin görebileceği şekilde kesintisiz olarak yapılan bir eylemi tasvir ediyor. Ama sadece, farkında olmadan bir tuzağa doğru sürüklenen sapıklar bu gerçeği görmezler.

Ve birden acı akıbetleriyle karşı karşıya kalışlarını seyrediyoruz. Ne

yapacaklarını bilmeyecek durumdadırlar.

"O, şeytanın dostu bize geldiği zaman arkadaşına `Keşke benimle senin aranda doğu ile batı arası kadar uzaklık olsaydı' der. Meğer ne kötü arkadaşmışsın.

Ve işte bir göz açıp kapama anı kadar kısa bir sürede bu dünyadan ahirete geçiyoruz. Hayat şeridi şaşkırtıcı bir şekilde sarılıyor ve körler (Rahman'ı anmaktan kaçınan, gözleri kamaşan kafirler) beklemedikleri bir sırada ansızın yolun sonuna geliyorlar. Tam bu sırada tıpkı bir sarhoşun ayılması gibi ayılıyorlar. Kamaşıp bir şey göremez duruma geldikten sonra şimdi gözlerini açıyorlar. Bu sırada aralarında biri sapıklığı kendisine süslü, çekici gösteren, doğru yolda olduğunu telkin eden kötü arkadaşına bakıyor, kendisini yok oluş yoluna doğru sürükleyen ama sonuçta kurtulacağını kulağına fısıldayan kötü arkadaşına bakıyor ve öfkeyle şunları söylüyor:

"Keşke benimle senin aranda doğu ile batı arası kadar uzaklık olsaydı". Keşke hiç karşılaşmasaydık. Aramızda bu kadar çok uzaklık olsaydı da buluşmasaydık!

Kur'an-ı Kerim, yokedici bir azapla karşı karşıya kalan arkadaşın öteki arkadaşına söylediği söz üzerine şu değerlendirmede bulunuyor:

"Meğer ne kötü arkadaşmışsın."

"İkiniz de zalim olduğunuz için bugün pişman olmanız size hiçbir fayda vermeyecektir. Çünkü siz azapta ortaksınız."

"Allah kafirlere lanet etmiş ve onlar için çılgın bir ateş hazırlamıştır."

"Orada ebedi olarak kalacaklar, kendilerini koruyacak ne bir dost, ne bir yardımcı bulamayacaklardır." "Yüzleri ateşe çevrildiği gün: "Keşke

Allah'a (cc) itaat etseydik, keşke Peygambere itaat etseydik" derler." "Rabbimiz! Biz yöneticilerimize ve büyüklerimize itaat etmiştik, fakat onlar bizi yoldan saptırdılar" derler."- Rabbimiz! Onlara iki kat azab ver ve onları büyük bir lanetle rahmetinden kov "¹⁵¹

"Allah kafirlere lanet etmiş ve onlar için çılgın bir ateş hazırlamıştır." Allah kafirleri rahmetinden uzaklaştırmıştır, onlar için kızgın ve alevli bir ateş hazırlamıştır. Bu ateş, tutuşturulmuş, hazır durumda bekletiliyor. "Orada ebedi olarak kalacaklar."Onlar her türlü yardımdan soyutlanmışlar ve bütün yardımcılarından yoksundular. Herhangi bir dostun veya yardımcının yardımıyla bu kızgın alevden kurtulma ümitleri de kalmamıştır:

"Ne bir dost ne de bir yardımcı bulamayacaklardır."

Onların ateşteki durumlarını yansıtan sahne ise, iç karartıcı ve acı bir sahnedir:

"Yüzleri ateşe çevrildiği gün."

"Eyvah bize! Keşke Allah'a itaat etseydik, peygambere itaat etseydik" derler.

Bu, boş bir istektir. Hem yersiz hemde kabul olma imkanı yok. Çünkü iş işten geçmiştir. Bu sadece geçmişte kaçırılan fırsatlardan dolayı ahlanmanın, vahlanmanın belirtisidir.

Sonra, dünyadayken kendilerini saptıran önderlerine ve büyüklerine karşı intikam duygusu uyanıyor içlerinde. Pişmanlığın, tevbenin işe yaramadığı bir sırada yalnızca Allah'a dönüp tevbe ediyorlar.

"Rabbimiz! Biz yöneticilerimize ve büyüklerimize itaat etmiştik, fakat onlar bizi yoldan saptırdılar" derler. "Rabbimiz! Onlara iki kat

¹⁵¹ Ahzab; 33 / 64, 65, 66, 67, 68,

azab ver ve onları büyük bir lanetle rahmetinden kov"¹⁵².

Gerçek egemenliğin, Rahman olan Allah'ın tekelinde olacağı o gün kafirler için çetin bir gün olacaktır. O gün her zalim pişmanlığından parmaklarını ısırarak şöyle der ; _"Keşki Peygamber'in yoldaşı olsaydım. " "Eyvah, keşki falancayı dost edinmeseydim!" Furgan;25/26 27 28

"Bana Kur'anın mesajı geldikten sonra o beni Allah'ı anmaktan alıkoydu. Zaten şeytan, insanı ayarttıktan sonra yüzüstü bırakır."¹⁵³

Mevdûdî Tefhîm'inde¹⁵⁴ ; Şeytan'ın dostluğuna güvenilemeyeceğini,bu pişmanlığın kafirlerin hayıflanmalarının bir bölümü olacağını,böyle dostluklar yapmamaları için bir uyarı bir ihtar olabileceğini ve şeytan'ın dostlarını her zaman yalnız bırakacağını belirtmektedir.

Seyyid Kutup da tefsir'inde¹⁵⁵ dostluğundan pişmanlık duyulacak kimselerin;Allah'ı (cc) anmaktan ve O'nun ve Rasülü'nün yolundan alıkoyan ve uzaklaştıran bütün dost ve arkadaşları kapsadığını belirterek bu konuda şunları söylüyor.

"Bana Kur'an'ın mesajı geldikten sonra o beni Allah'ı anlamaktan alıkoydu. Zaten şeytan, insanı ayarttıktan sonra yüzüstü bırakır."

Evet "O gün her zalim öfkesinden parmaklarını ısırır." Furgan, 25/27

Ona ısırma için tek elin parmakları yetmiyor; bir o elin parmaklarını bir bu elin parmaklarını ısırıyor, ya da her iki elinin parmaklarını birlikte ısırıyor. Parmak ısırma somutlaşan pişmanlığının ateşi o kadar yüksektir ki! "Keşke Peygamber'in (s.a.v.) yoldaşı olsaydım' der. "Keşke Peygamber'in yolunu izleseydim, O'ndan ayrılmasaydım, O'nun peşini bırakmasaydım! O'nun dostu olsaydım. Adam bu sözleri kim için söylüyor?

¹⁵² Kutup, a.g.e. XII, 76

¹⁵³ Furkân, 25 / 29,

¹⁵⁴ Mevdûdî; a.g.e . III, 525

¹⁵⁵ Kutub; a.g.e. X, 523, 524

Tabi ki, Peygamberliğini inkar ettiği, Allah tarafından peygamber olarak gönderildiğini bir türlü içine sindiremediği Peygamber'imiz (s.a.v.) için söylüyor! "Eyvah, keşke falancayı dost edinmeseydim."

Adam "falancayı" diyor, belirsizlik yansıtan bir ifade kullanıyor. Amaç, Peygamber'in yolundan alıkoyan, yüce Allah'ı anmaktan uzaklaştıran bütün dostları ve arkadaşları akla getirmemizi sağlamaktır. "Bana Kur'an'ın mesajı geldikten sonra O beni Allah'ı anmaktan alıkoydu." Buna göre o insanı yoldan çıkararak ya şeytanın kendisi ya da şeytanın avanesi idi.

"Zaten şeytan, insanı ayarttıktan sonra yüzüstü bırakır."

Şeytan insanı perişanlıklara sürükler. Ciddi dostluğun gerekli olduğu yerde, kara günde sıkıntı zamanında insanı yüzüstü bırakır.

Kur'an-ı Kerim, bu tüyler ürpertici sahneler aracılığı ile, böylece müşriklerin kalplerini sarmaya çalışıyor. Aslında bu sahneler, onlara korkunç geleceklerini somutlaştırıyor, bu geleceği kendilerine görünür bir realite olarak sunuyordu. Oysa onlar henüz şu dünyada yaşıyorlar, yüce Allah ile karşılaşacaklarını yalanlıyorlar, son derece küstahça O'nun yüceliğine dil uzatıyorlar, O'na saygısız öneriler sunuyorlardı. Onlar böyle yapadursunlar, orada kendilerini tüyler ürpertici dehşet ile kaçan fırsatların arkasından duyulan; acı pişmanlık beklemektedir. Ama

ne acı bir pişmanlık! Bu pişmanlık; hem Allah Rasûlüyle aynı yolu tutmadığına hem de onu dost edinmeyip, onun yolundan uzaklaştıranları dost edindiğine duyulan pişmanlık. Öyle bir pişmanlık ki; dönüşü olmayan ve sonunda hesaplaşma olan bir pişmanlık.

Hesaplaşmaktan da öte sonunda düşmanlık olan bir dostluktur. Allah'ı, Rasûlünü ve müminleri dost edinmeyenler birbirlerine düşman olacaklar...

“Ogün -kıyamet- de muttakiler dışında bütün dostlar birbirlerine düşman olacaklar.” “Ey kullarım, bugün size korku yoktur ve siz üzülmeceksiniz.” “Onlar, ayetlerimize inanmış ve Müslüman olmuş kullarımdı.” “Siz ve eşleriniz, ağırlanmış olarak cennete giriniz.”¹⁵⁶

"O gün takva sahipleri dışında, dost olanlar birbirlerine düşman olurlar."Dostların düşman haline gelmesini, sevgilerinin kendisinden kaynaklanıyor. Çünkü onlar dünya hayatında kötülük etrafında birleşiyorlardı, birbirlerini sapıklığa yönlüyorlardı. Bugünse birbirlerini kınıyorlar. Sapıklığın sorumluluğunu, kötülüğün akıbetini birbirlerinin üzerine atıyorlar. Bugün birbiriyle çekişen düşmanlara dönüşmüşler. Oysa dostların birbirlerini kurtarması gerekiyordu.

"Takva sahipleri hariç..." Onların sevgisi, dostluğu kalıcıdır. Onlar doğru yolda birleşmişlerdi, birbirlerine iyiliği tavsiye etmişlerdi. Sonuçta da kurtulmuşlardır.Dünyadayken dost olanların ahirette düşman haline gelip birbirlerini suçladıkları sırada, tüm varlıklar müttakilere yönelik şu yüce ve onurlandırıcı duyuru ile çınıyor: "Ey kullarım, bugün size korku yoktur ve siz üzülmeceksiniz de." "Bunlar, ayetlerimize inanmış ve Müslüman olmuş kimselerdi." "Siz ve eşleriniz, ağırlanmış olarak cennete giriniz." Yani sevinciniz, neşeniz yüz hatlarınızdan ve davranışlarınızdan taşarak, büyük bir mutluluk içinde ve ağırlanmış olarak giriniz cennete

Bu ağırılanmanın ve mutluluğun -nimetlerin- yanı sıra, daha büyük ve daha üstün bir lütuf var ki, o da yüce Allah'ın onlara yönelik onurlandırıcı şu hitabıdır:

"Siz orada ebedi kalacaksınız."

¹⁵⁶ Zuhruf; 43 / 67- 70

SONUÇ

“Veliye” sülâsî fiilinden türeyen ve Kur’an-ı Kerimde çok kullanılan bu kelime; yaklaşmak, yönelmek, idare etmek, sevmek dost edinmek, düzenlemek, işi üzerine almak, yardım etmek, yüz çevirmek, peşi peşine olmak, yapmak, gitmek, isim ve sıfat olarak ise; Rab, efendi, kul, köle, koruyucu, dost, vâris, yakınlık, hısımlık, akraba, Allah’tan korkan, Amel-i Salih işleyen ve Allah’ın dostu manalarına gelmektedir. Ve K. Kerim’in temel kavramlarından biridir.

K. Kerimde bu kelime ile ifade edilmese de anlam olarak velî kelimesini çağrıştıran hatta aynı manaya kullanılan kelimeler de vardır. Bunlar; Halil, Radiye, Habîb, Ülfet, Sâhib, Velîce, Bitâne, Mevedde, Nâsır, Karîndir. Bu kelimelerin kullanıldığı ayetler genlikle Allah (cc.) ve Rasûlü’nün (sav.) düşmanlarını dost -velî- edinmemek ve sevmemekle ilgili ayetlerdir. Ayrıca; seyyid, imam, vekil, şefî, ihvan kelimeleri de yer yer veliye’nin murâdifi olmuşlardır. Bu kelimenin zıt anlamlıları da mana daha iyi anlaşılmasını maksadıyla Kur’anda kullanılmıştır. Bunları; Berâ, Tâğut, Adâvet, Buğz olarak sıralayabiliriz.

Kur’an; mü’minlerin kendilerinin dışındakilerle olan ilişkilerini bu ayetler çerçevesinde ele alırken, din ayrılığının velayet ve dostluk bağlarını tamamen kopardığını, kafirler, müşrikler, Yahudiler, Hristiyanlar ve münafıklarla ilişki kurulurken uyanık olunması gerektiğini oldukça çetin uyarılarla tavsiye etmiştir.

Bu tavsiye yapılırken onların asıl amaçlarının mü'minleri tevhit çizgisinden saptırmak olduğu açıkça vurgulanmış ve asla onlarla dostluk kurulmaması gerektiği emredilmiş hatta onlara meyl bile yasaklanmış, onlarla dostluk kuranların onlarla aynı âkibeti paylaşacakları belirtilmiştir. O kadar ki; 'Onları velî edinmek onlardan olmak'¹⁵⁷ la açıklanmış. Daha da ileri bir tehditle, onları velî edinenlerin küfrüne hamledilecek bir hitapla "Şayet onlar Allah'a, Peygamberine ve O'na indirilen Kur'an'a iman etmiş inanmış olsalardı kafirleri dost - velî- edinmezlerdi."¹⁵⁸ diyerek uyarmıştır. Bu hususta Allah Teâlâ peygamberini bile "Eğer sana gelen bu ilimden (Kur'an) sonra onların arzularına uyarsan işte o zaman sana Allah tarafından ne bir dost ne de bir yardımcı vardır."¹⁵⁹ diyerek ikaz etmiştir.

Allah (cc.) gerçek anlamda velî olduğundan bazı insanları da kendisine velî edinip sevmiş ve bunu bir çok ayeti kerimede belirtmiştir. Bunların başında peygamberler gelmektedir. Mü'minler de genel olarak Allah'ın (cc.) velîleri olmakla birlikte Muhsinler, Mücâhitler, Peygambere tâbi olanlar, Sabredenler, Tövbe edenler, Yalnız Allah'a tevekkül edenler, Müttakîler, Adaletli olan Muksitler Allah'ın (cc.) sevgisini kazanmada bir adım önde olmuşlardır. Allah (cc.) bunları sevdiğini özellikle belirtmiştir.

Bir grup insanda vardır ki; Allah (cc.) onları Adem'in (as.) soyundan insan olarak yaratıp diğer mahluklara üstün kılmışsa da onları kendisinin sevmediğini belirttiği gibi onlarla sevgi - dostluk ilişkisine girilmesini de yasaklamıştır. Bu grup insanlar; Kafirler, Zalimler, Dinde aşırı gidenler, Hainler, Fesat çıkaran Fâsıklar, İsrâf eden Müsrifler,

¹⁵⁷ Maide, 5 / 51

¹⁵⁸ Maide, 5 / 81

¹⁵⁹ Râd, 13 / 37

Kendini beğenip B b rlenenler, Kibirli olan M stekbirler, Şımaranlar ve çok günah iŐleyenlerdir.

O'nun emirlerine samimi bir Şekilde bağlanıp, yasaklarından kaçarak Allah'ı (cc.) velî edinip ve Allah'ın Peygamberine tâbi olarak, yaŐantılarını O'nun yaŐantısına benzeterek O'nun da dostluğunu ve sevgisini kazanmayı hak eden ihlas ve takvâ sahibi mü'minler; meleklerin de yardım ve dostluğunu kazanmıŐlar ve din kardeŐliėinin ortaya koyduğu hukuka bağlı kalarak birbirleri ile de sevgi ve dostluk bağlarını kuvvetlendirmiŐlerdir.

Mü'minler; Bu ayetler iŐıėında kurdukları yukarda da belirttiğimiz dostluklar neticesinde m siv ya ve müminlerin dışındakilerle dostluğa ihtiyaç duymamıŐlar, bunlara az da olsa meylederek iman, ihlas ve dostluklarını yaralamamıŐlardır.

Böyle bir dostluğa ve dostlara iltifat etmeyenlerde sonunda çok pişman olacakları sahte ve aldatıcı dost ve dostluklarla kendilerini oyalamıŐlardır. Allah (cc.) bunların piŐmanlıklarını; K.Kerimde ‘‘O gün kıyamette Allah'a karşı sorumluluğunun bilincinde olan ve her zaman bu bilinci muhafaza eden (Muttak ) lerden başka bütün dostlar birbirlerine düşman olacaklardır.’’¹⁶⁰ diyerek çok çarpıcı bir Şekilde ortaya koymaktadır. Onların birbirlerine nasıl düşman olduklarını birçok suredeki ayetlerden biri ile  rneklendiriyoruz.

‘‘O gün Şeytan'ın dostu bize geldiği zaman arkadaşına:
_ ‘‘Keşke benimle senin aranda doğu ile batı arası kadar uzaklık olsaydı da seni dost edinmeseydim. Meğer ne kötü arkadaşmışsın.’’¹⁶¹

‘‘O gün yüzleri ateşe çevrilirken; ‘‘Ah keşke ne olurdu bizler de Allah'a itaat etseydik, Peygambere itaat etseydik... Ey Rabbimiz bizi

¹⁶⁰ Zuhruf; 43 / 67

¹⁶¹ Zuhruf; 43 / 38,

yoldan çıkaranlara iki kat azap ver ve onları büyük bir lanet ile lanetle. diyeceklerdir.”¹⁶²

Dünyada iken dost olanların ahirette düşman haline gelip lanetleşerek birbirlerini suçladıkları sırada tüm varlıklar Muttakîlere yönelik şu yüce ve onurlandırıcı duyuru ile çınlıyor: “Ey ayetlerimize inanmış ve Müslüman olmuş kullarım! Bu gün size korku yoktur ve siz üzülmeceksiniz de. Siz ve eşleriniz ağırlanmış ve mutlu olarak girin cennete. Ve siz orada ebedî kalacaksınız.”¹⁶³

Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah’a (cc.) dır.

Ve O doğru söylemiştir.

¹⁶² Ahzab, 33 / 66-68

¹⁶³ Zuhruf, 43 / 68-71

KAYNAKÇA

- Abdubâkî, Mu'cem'ul –Müfehres
Muhammed Fuad, Abdubâkî; *Mu'cem'ul –Müfehres li Elfâzı'l - Kur'an'il- Kerim*, İstanbul 1968
- Âlûsî, Rûhu'l Meânî
Şihabüddin Mahmud el-Âlûsî; *Rûhu'l Meânî fî Tefsîrî'l- Kur'an'il- Azîm ves'Sebi'l- Mesânî*, I-XV, Beyrut 1994
- Ateş, Kur'an-ı Kerim Tefsiri
Süleyman Ateş; *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*, İstanbul, 1988
- Behiy, Min Mefâhim
Muhammed el-Behiyy; *Min Mefâhimi'l- Kur'an fil-akîde ves-Sülüük*, trs.
- Bilmen, Kur'an'ı Kerim Tefsiri,
Ömer Nasûhi Bilmen; *Kur'an'ı Kerimin Yüce Meâli Alîsi ve Tefsiri*, I-X, İstanbul 1964
- Buhârî, Câmi'us- Sahîh
Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail el- Buhârî; *el-Câmi'us- Sahîh*, I-VIII, İstanbul, 1981
- Bûtî, Fıkh'us- Sîre
Ramazan el-Bûtî; *Fıkh'us- Sîre* (trc.Ali Nar), İstanbul, 1985
- Cassâs, Kur'an Ahkâmı
Ebûbekir b. Ahmet b.Ali el-Cassâs; *Kitab-ı Ahkâm-ı Kur'an*, Beyrut,trs.
- Cürcânî; *Ta'rîfât*
Seyyid, Şerif Ali b. Muhammed el- Cürcânî; *Kitâbu't- Ta'rîfât*, Beyrut,1995
- Ebû Dâvut, Sünen
Süleyman b. Eşas Ebû Dâvut; *Es- Sünen*, İstanbul, 1981
- Eraydın, Tasavvuf
Eraydın, Selçuk, *Tasavvuf ve Tarîkatlar*, İstanbul, 1994

Esed, Kurân Mesajı

Muhammed Esed; *Kur'ân Mesajı (Meal-Tefsir)*. İst. 1999

Fadlullah, Min Vahyi'l- Kur'an

Muhammed Hüseyin Fadlullah, *Min Vahyi'l- Kur'an*, (trc. Cuma Ağaç–Muharrem Tan), İst. 1991

Fazlu'r- Rahman; Kur'an,

Fazlu'r- Rahman; *vAna Konularıyla Kur'an*, (trc.A.Açıkgenç), Ank. 1987

Ferâhîdî, Kitâbü'l Ayn

Ebî Abdurrahmân el-Halîl b.Ahmed el- Ferâhîdî; *Kitâbü'l Ayn* , Beyrut,2001

Hâzin;Lübâb

Ali b. Muhammed Ali b.Muhammed el-Hâzin; *Lübâbü't-Te'vîl fi Meâni't-Tenzîl*, I-II, İstanbul, 1317

Havva Said

-----; *El-Esâs fi't- Tefsîr*, Kahire, 1989

-----; *El-Esâs fi's-Sünne*, Kahire,1989

-----; *Nefis Tezkiyesi*, (trc. Bekir Ali Bilgiç), İstanbul, trs.

İsfahânî, Müfredât

Ebu'l Kâsım b. Muhammed el-İsfahânî; *Müfredât'ü Elfâzı'l- Kur'an*, Beyrut, 1992

Izutsu, Allah ve İnsan

Toshihiko Izutsu; *Kur'anda Allah ve İnsan*, (trc. Süleyman Ateş), İstanbul, 1992

İbn'i Kayyım; Medâric

Şemseddin Ebû Abdullah Muhammed b.Ebûbekir İbn Kayyım el-Cevziyye; *Medâricü's- Sâlikîn*, I-III, Beyrut, 1995,

İbn'i Kesîr, Tefsîr'ül- Kur'ân

Ebu'l Fidâ İmâmüddîn İsmail b. Ömer b.Kesîr; *Tefsîr'ül- Kur'âni'l Azim*, I-IV, Beyrut 1970

Kurtubî, Ahkâmü'l- Kur'an

Ebû Abdullah Muhammed b.Ahmed El-Kurtubî; *El-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'an*, I-XXIIIV, Beyrut, 1964

Kutup, Fî Zilâl

Seyyid Kutub; *Fî Zilâli'l- Kur'ân*, (trc. Hikmet yayınları), I-XVI, İstanbul, trs.

İbni Manzûr, Lisânü'l- Arab

Ebü'l Fazl Cemâlettin Muhammed b. Mükerrrem İbni Manzûr; *Lisânü'l- Arab*, I-XV, Beyrut, trs.

Kırbaşoğlu, Sünnet,

Hayri Kırbaşoğlu, *İslam Düşüncesinde Sünnet*, Ankara, 1993

Mevdûdî, Tefhîm'ul- Ku'an

Ebü'l-Alâ el-Mevdûdî; *Tefhîm'ul- Ku'an*, (trc.İnsan Yay.) I-VII, İst. 1986

Mevdûdî, Hz.Peygamberin Hayatı

Ebü'l-Alâ el-Mevdûdî; *Tarih Boyunca Tevhit Mücâdelesini ve Hz. Peygamberin Hayatı*,I-II (trc.A. Asrar) İstanbul, 1983

Müslim; Es-Sahîh

Ebü'l Hüseyin Müslim b. El-Haccâc el Kuşeyrî; *Es-Sahîh*, (trc. Sönmez Yayınları), İstanbul, trs.

Öztürk, Kavramlar

Yaşar Nuri Öztürk; *Kur'anda Temel Kavramlar*, İstanbul, 1994

Öztürk; Tasavvuf

Yaşar Nuri Öztürk; *Kur'an-ı Kerim ve Sünnete Göre Tasavvuf*, İst. 1979

Tekin, Tefsîrî Meal

Ahmet Tekin; *Kur'ân'ın Anlaşılmasına Doğru (Meal)*, İst. 2004

Sarı, Lügat

Mevlüt Sarı; *Arapça- Türkçe Lügat*, İstanbul,1982

Sürmeli; Velâyet Kavramı

Mehmet Sürmeli; *Kur'ân'ı Kerim'de Velâyet Kavramı* , Ankara,2003

Taberî; Câmîu'l- Beyân

Muhammed b. Cerîr et-Taberî; *Câmîu'l- Beyân an Te'vîl'i Âyi'l- Kur'ân*, I-XII, Beyrut, 1992

Yazır, Hak Dîni Kur'an Dili

Muhammed Hamdi Yazır; *Hak Dîni Kur'an Dili*, (trc. Eser Neşriyat), I-IX, İstanbul trs.

Zemahşerî, Keşşâf

Muhammed b. Ömer ez-Zemahşerî; *El-Keşşâf an Hakâiki Gavâmizi't- Tenzîl ve Uyûni'l- Ekâvil*, I-IV, Beyrut, 1995

Zuhaylî, İslam Fıkhı

Vehbe ez-Zuhaylî; *İslam Fıkhı Ansiklopedisi*, I-X, (trc.Risale yay.) İst. 1990